

НАСОКИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ОЦЕНКИ НА ОПЕРАТИВНАТА СЪВМЕСТИМОСТ

Версия 1.0 приета от Комитета за оперативно съвместима Европа
на 05.12.2024 г.

Съдържание

Резюме	4
Относно настоящите насоки	6
1. Какво представляват оценките на оперативната съвместимост и защо са важни? Error! Bookmark not defined.	
1.1 Какво гласи Акът за оперативно съвместима Европа?	10
1.2 Какво представлява оперативната съвместимост?	10
1.3 Основният фактор, водещ до оценка на оперативната съвместимост.....	12
1.4 Как оценките могат да допринесат за предоставянето на по-добри цифрови публични услуги на по-ниска цена?	12
2. Кога се изисква оценка на оперативната съвместимост по закон?	15
2.1 Основни понятия в контекста на оценките на оперативната съвместимост ..	15
2.1.1 Задължителни изисквания.....	15
2.1.2 Органи от публичния сектор и субекти на Съюза.....	17
2.1.3 По отношение на трансевропейски цифрови публични услуги.....	18
2.1.4 Трансгранична оперативна съвместимост	19
2.2 Схема на вземане на решение	20
2.3 Примери	26
3. Как се извършва оценка на оперативната съвместимост? Error! Bookmark not defined.	
3.1 Общи препоръки	31
3.2 Подготовка	31
3.2.1 Установяване на необходимостта от оценка на оперативната съвместимост....	32
3.2.2 Определяне на обхвата и целите на оценката	32
3.2.3 Сформиране на мултидисциплинарен екип за оценка	32
3.2.4 Установяване на съответните заинтересовани страни.....	33
3.3 Първоначален анализ	33
3.3.1 Преглед на документацията и политиките, в които са описани изискванията ...	34
3.3.2 Установяване на съответните задължителни изисквания.....	35
3.3.3 Картографиране на засегнатите трансевропейски цифрови публични услуги ...	36
3.3.4 Включване на заинтересованите страни.....	39
3.4 Оценка на трансграничната оперативна съвместимост.....	40
3.4.1 Анализ на въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост....	40
3.5 Набелязване на решението.....	44
3.5.1 Проучване и оценка на съответните решения за оперативно съвместима Европа45	
3.5.2 Проучване на подходящи решения за оперативна съвместимост	45
3.5.3 Оценка и подбор на подходящи решения за оперативно съвместима Европа..	46

3.6 Докладване	46
3.7 Последващи действия.....	47
Резюме	47
4. Как се документира оценката с изчерпателен доклад? Error! Bookmark not defined.	
4.1 Публикуване на официален уебсайт	50
4.2 Машинночетимост	51
4.3 Минимална информация, включена в доклада	51
4.4 Предаване на Комитета за оперативно съвместима Европа.....	54
4.5 Защита на чувствителната информация.....	55
Резюме	55
5. Как може да въведете добро управление на процеса на оценката на оперативната съвместимост във Вашата организация?	Error! Bookmark not defined.
5.1 Установяване на добро управление.....	57
5.2 Зависимост от контекста.....	59
5.2.1 Правителствени структури.....	59
5.2.2 Зрялост на оперативната съвместимост	59
5.2.3 Извлечени поуки от предишни случаи	60
5.2.4 Съществуващо свързано управление	60
5.3 Устойчивост, непрекъснато подобрене и взаимно обучение	60
5.4 (Меки) фактори	61
5.4.1 Организационна култура.....	61
5.4.2 Умения за извършване на оценки на оперативната съвместимост	62
5.4.3 Проучване на възможностите за повторна употреба и автоматизация	62
Резюме	62
6. Допълнителни ресурси и по-нататъшно развитие на настоящите насоки	64
6.1 Съществуващи ресурси	65
6.2 Бъдещи инструменти	66
6.3 Бъдещо развитие на насоките	66

Резюме

С оценките на оперативната съвместимост, както е предвидено в Акта за оперативно съвместима Европа, се гарантира, че трансграничните цифрови публични услуги функционират безпроблемно и ефективно в целия ЕС. Тези оценки са насочени към правните, организационните, семантичните и техническите измерения, като чрез тях се улеснява мобилността на гражданите и предприятията в целия Съюз. Те са необходими, когато задължителните изисквания засягат трансгранични взаимодействия, а процесът включва подготовка, идентифициране на заинтересованите страни, първоначален анализ и подробна оценка, като се използва Европейската рамка за оперативна съвместимост (ЕРОС) като помощен инструмент. Докладите трябва да бъдат изчерпателни и машинночитими, да бъдат публикувани и да бъдат предадени на Комитета за оперативно съвместима Европа. От съществено значение е ефективното управление с ясни роли, интегриране в рамките на съществуващите работни процеси и непрекъснато подобрене чрез размисъл и споделяне на най-добри практики, което е в съответствие с ангажимента на Европейската комисия за намаляване на административната тежест и повишаване на конкурентоспособността.

Глава 1: Какво представляват оценките на оперативната съвместимост и защо са важни?

Оценките на оперативната съвместимост са оценки, изисквани съгласно член 3 от Акта за оперативно съвместима Европа. Чрез тях се гарантира, че при задължителните изисквания за трансевропейските цифрови публични услуги се вземат предвид въпросите, свързани с трансграничната оперативна съвместимост, преди те да бъдат изпълнени. Тези оценки са от решаващо значение, тъй като чрез тях се улеснява безпроблемното цифрово взаимодействие между публичните организации, което е от съществено значение за мобилността на гражданите и предприятията в целия ЕС. Оценките на оперативната съвместимост обхващат правни, организационни, семантични и технически измерения, като при тях се обръща внимание на предизвикателства като различните правни рамки, организационни структури, езици и технически ресурси в държавите членки. Те допринасят за намаляване на административната тежест и насърчаване на партньорското обучение, като в крайна сметка водят до повишаване на качеството и достъпността на трансевропейските цифрови публични услуги.

Глава 2: Кога се изисква оценка на оперативната съвместимост по закон?

В тази глава се разяснява кога оценките на оперативната съвместимост са задължителни съгласно Акта за оперативно съвместима Европа. В нея се дава определение на основни понятия като „трансевропейски цифрови публични услуги“ и „задължителни изисквания“. Предоставя се също схема за вземане на решение, с чиято помощ може да се определи дали е необходимо да се извърши оценка. С примери се илюстрират сценарии, при които се изисква или не се изисква извършването на оценка, като например адаптиране на национални решения за обмен на данни в ЕС или възлагане на обществени поръчки за цифрови услуги, които не включват трансгранични взаимодействия. В тази глава се подчертава значението на ранното извършване на оценка и се пояснява, че оценките могат да се основават на предишни оценки, без да е необходимо те да бъдат повтаряни, освен ако не са налице значителни промени.

Глава 3: Как се извършва оценка на оперативната съвместимост?

В тази глава се предоставят насоки за извършване на оценка на оперативната съвместимост стъпка по стъпка. Това включва подготвителни стъпки като установяване на необходимостта от извършване на оценка, определяне на обхвата и целите, съставяне на екип и идентифициране на

заинтересованите страни. Първоначалният анализ включва преглед на документацията, определяне на задължителните изисквания, картографиране на засегнатите услуги и провеждане на интервюта със заинтересованите страни. В рамките на основната оценка се разглежда въздействието на задължителните изисквания върху трансграничната оперативна съвместимост по отношение на правните, организационните, семантичните и техническите аспекти. За да се направлява процесът, се предоставят най-добри практики и примери, например използването на Европейската рамка за оперативна съвместимост (ЕРОС) и специализирани инструменти като оценки на зрялостта на оперативната съвместимост.

Глава 4: Как се документира оценката с изчерпателен доклад?

Докладът за оценка е основен резултат, в който се обобщават задължителните изисквания, засегнатите услуги и установените ефекти на оперативната съвместимост. Той трябва да бъде публикуван на официален уебсайт, да бъде машинночетим и да включва конкретно съдържание, както е предвидено в Акта за оперативно съвместима Европа. В тази глава се очертава минималната информация, която трябва да бъде включена в доклада, например обща информация, установено въздействие и подходящи решения за оперативна съвместимост. Предоставят се също препоръки с оглед гарантиране на машинночетимостта му, както и съвети за защита на чувствителната информация. Докладът следва да бъде предаден по електронен път на Комитета за оперативно съвместима Европа, за да се подпомогнат вземането на решения и мониторингът.

Глава 5: Как може да въведете добро управление на процеса на оценката на оперативната съвместимост във Вашата организация?

Ефективното управление е от съществено значение за успеха на оценките на оперативната съвместимост. В тази глава се обсъжда значението на различни фактори като зависимостта от контекста, организационната структура, устойчивостта и усъвършенстването на процеса на оценка. Препоръчва се също оценките да се интегрират в съществуващите административни работни процеси, като същевременно се очертават първите стъпки, които трябва да бъдат предприети, както и необходимостта от непрекъснато подобрене чрез размисъл и споделяне на най-добри практики. Това допълнително спомага за прилагането на подготвен за цифровите технологии подход към изготвянето на политики, т.е. формулиране на подготвени за цифровите технологии политики и законодателство, като от самото начало на цикъла на политиката се вземат предвид цифровите аспекти, за да се гарантира, че политиките са подготвени за ерата на цифровите технологии, подготвени за бъдещето и оперативно съвместими.

Глава 6: Допълнителни ресурси и по-нататъшно развитие на настоящите насоки

В тази глава са очертани съществуващите и бъдещите ресурси за извършване на оценки на оперативната съвместимост. Порталът „Оперативно съвместима Европа“ служи като основен център за обмен на знания и ресурси, включително информация за Европейската рамка за оперативна съвместимост и нейния инструментариум, както и електронни препратки към Академията за оперативно съвместима Европа. Бъдещите инструменти и онлайн ресурси, също разработени от Европейската комисия, ще бъдат на разположение на потребителите в подкрепа на извършването на оценки и публикуването на доклади. Развитието на самите насоки ще продължи, като те ще бъдат адаптирани към новите обстоятелства и задължителни оценки, и се очаква те да бъдат редовно преразглеждани, за да отразяват актуалните практики и потребителския опит.

Относно настоящите насоки

Във времена, белязани от бърза цифрова трансформация, целта на [Акта за оперативно съвместима Европа](#)¹ е да се стимулира безпроблемното предоставяне на цифрови публични услуги в целия Европейски съюз. От съществено значение за това е оперативната съвместимост — способността на различните организации и системи да си взаимодействат ефективно, да обменят данни и да гарантират, че публичните услуги не само са в крак с технологичния напредък, но също са достъпни и ориентирани към потребителите. В този контекст оценките на оперативната съвместимост са не само техническа необходимост, тно и стратегически императив.

В настоящите насоки не се предоставя магическа формула за осигуряване на пълна оперативна съвместимост, а по-скоро **обща отправна точка по пътя към постигане на по-голяма оперативна съвместимост**. Следователно целта е да се разясни по необвързващ начин²:

- защо оценката на оперативната съвместимост е полезна и как благодарение на нея публичните организации могат да предоставят по-добри цифрови публични услуги на по-ниска цена и с по-голяма ефективност ([глава 1](#));
- кога оценката на оперативната съвместимост е задължителна съгласно Акта за оперативно съвместима Европа ([глава 2](#));
- различните начини за извършване на оценка на оперативната съвместимост ([глава 3](#));
- аспектите, които трябва да се вземат предвид при доклада за оценката на оперативната съвместимост ([глава 4](#));
- критичните фактори за успешното прилагане и управление на процесите, свързани с оценките на оперативната съвместимост във Вашата публична организация ([глава 5](#));
- допълнителни ресурси и информация за това по какъв начин може да се допринесе за по-нататъшното развитие на насоките ([глава 6](#)).

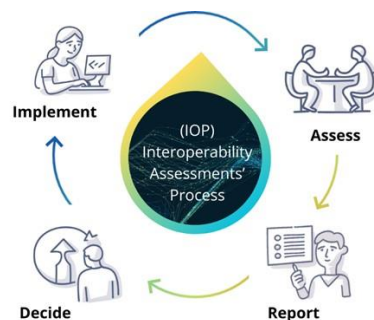
Различните групи имат различни интереси в процеса на оценка на оперативната съвместимост. С настоящите насоки се цели да се отговори на разнообразните нужди на тези разнородни аудитории:

Извършване на оценката (assess):

- вземане на решение дали оценката е необходима в конкретния случай
- извършване на оценката
- участие в оценката

Докладване (report):

- документиране на резултата от оценката в доклада за оценка
- публикуване на доклада за оценка

¹ Регламент (ЕС) 2024/903 на Европейския парламент и на Съвета от 13 март 2024 г. за определяне на мерки за високо ниво на оперативна съвместимост на публичния сектор в целия Съюз (Акт за оперативно съвместима Европа), ОВ L, 2024/903, 22.3.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj>

² Тълкуването на законодателството на ЕС с обвързващ характер е от изключителната компетентност на Съда на Европейския съюз.

Вземане на решение (decide):

- вземане на решение относно задължителните изисквания въз основа на доклада за оценка
- вземане на решения относно управлението на оценките на оперативната съвместимост

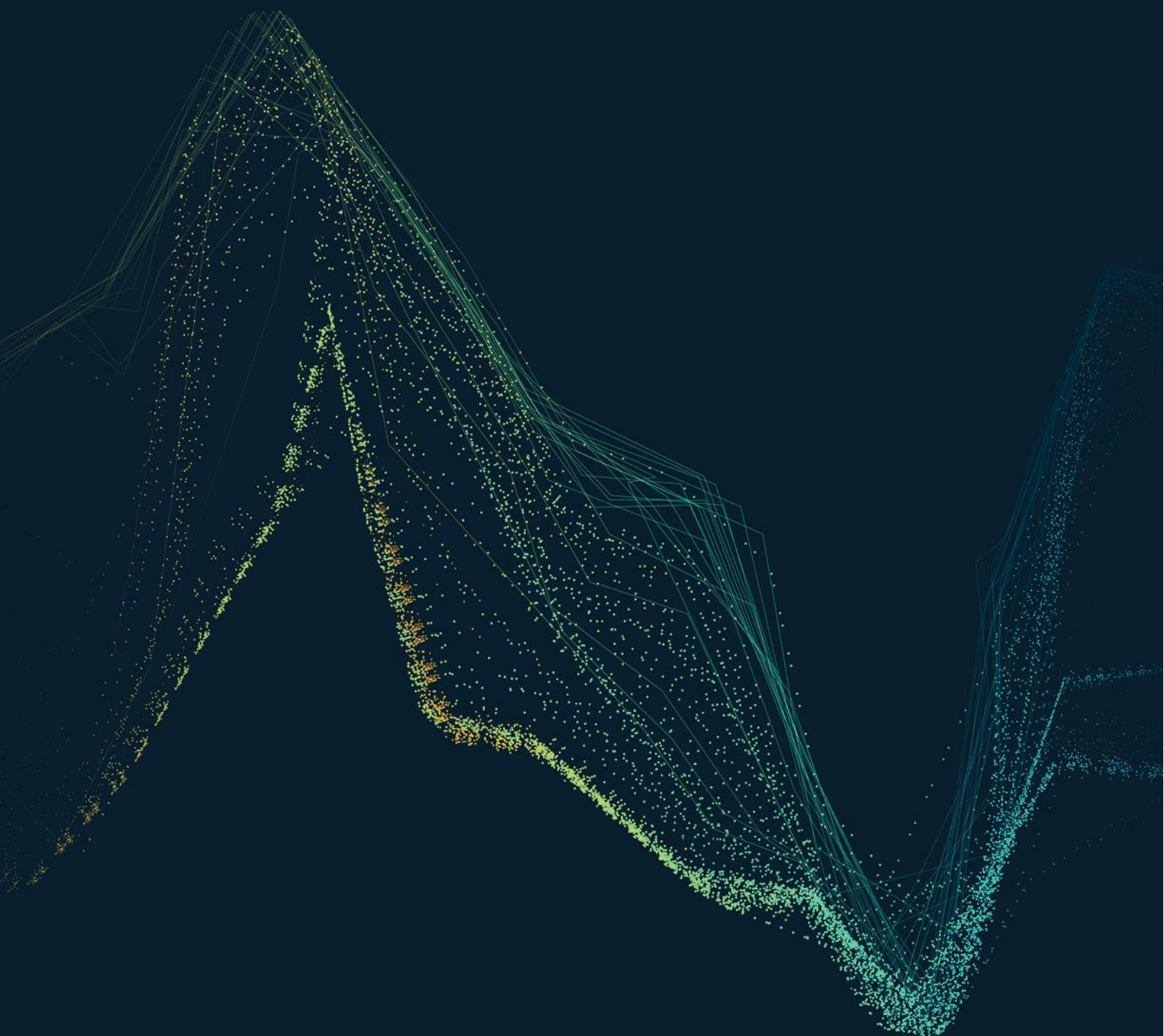
Прилагане (implement):

- прилагане на задължителните изисквания с помощта на доклада за оценка

Често задавани въпроси относно оценките на оперативната съвместимост и къде може да намерите отговорите

1. Какво е оценка на оперативната съвместимост? — [Глава 1](#)
2. Кои са задължителните изисквания, които могат да окажат въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост? — [Глава 2](#)
3. Кои са трансевропейските цифрови публични услуги, за които ще се прилагат тези задължителни изисквания? — [Глава 2](#)
4. Кои публични организации трябва по закон да извършват задължителна оценка на оперативната съвместимост? — [Глава 2](#)
5. Как може да се разбере дали задължителните изисквания засягат трансграничната оперативна съвместимост на трансевропейските цифрови публични услуги? — [Глава 3](#)
6. Кои са някои конкретни стъпки, които може да се предприемат, за да се извърши оценка на оперативната съвместимост? [Глава 3](#)
7. За кои публични и частни заинтересовани страни се отнасят задължителните изисквания? — [Глава 4](#)
8. Колко рано в процеса на определяне и приемане на задължителните изисквания следва да се извършват оценките на оперативната съвместимост? — [Глава 4](#)
9. Колко оценки на оперативната съвместимост следва да се извършат по отношение на задължителните изисквания? — [Глава 2](#)
10. Как следва да се докладва и публикува резултатът от задължителната оценка на оперативната съвместимост? — [Глава 5](#)
11. Къде може да бъдат намерени допълнителни ресурси и как ще бъдат разработени насоките?-- [Глава 6](#)

1 Какво представляват оценките на оперативната съвместимост и защо са важни?

1.1 Какво гласи Актът за оперативно съвместима Европа?

С член 3, параграф 1 от Акта за оперативно съвместима Европа се установява **задължението за извършване на оценка на оперативната съвместимост**:

„Преди да вземе решение относно нови или съществено изменени задължителни изисквания, съответният субект на Съюза или орган от публичния сектор извършва оценка на оперативната съвместимост“.

Съответно съгласно член 3, параграф 2 от Акта за оперативно съвместима Европа с оценката на оперативната съвместимост трябва да се определят и оценят:

- а) последиците от задължителните изисквания върху трансграничната оперативна съвместимост, като се използва [Европейската рамка за оперативна съвместимост \(ЕРОС\)](#) като помощен инструмент;
- б) заинтересованите страни, за които са приложими задължителните изисквания; и
- в) решенията за оперативно съвместима Европа, които подкрепят изпълнението на задължителните изисквания.

В настоящите насоки се разяснява не само какво трябва да се направи, но и защо трябва да се направи.

1.2 Какво представлява оперативната съвместимост?

За да се изясни какво представляват оценките на оперативната съвместимост, е важно да се разбере какво се има предвид под оперативна съвместимост като цяло. Водещият документ в областта на оперативната съвместимост на публичните услуги в ЕС е ЕРОС. Основна характеристика на ЕРОС е, че в нея оперативната съвместимост се определя като нещо повече от технически въпрос. Всъщност има и други важни измерения, които представляват предизвикателство пред оперативната съвместимост на трансграничните цифрови публични услуги: i) държавите членки имат различни правни рамки, което може да доведе до несъвместимост на правилата; ii) организационните различия между компетентните органи и равнищата на управление затрудняват разбирането относно това кой отговаря за целите и начините, по които националните процеси могат да си взаимодействат при трансгранични сценарии; iii) държавите членки имат различни езици, култури и правни понятия, което представлява предизвикателство, когато трябва да се гарантира последователно разбиране на общите термини в целия ЕС; и iv) държавите членки използват различни технически ресурси, които могат да бъдат несъвместими и по този начин да възпрепятстват взаимното свързване.

Актът за оперативно съвместима Европа обхваща по-специално **трансграничната оперативна съвместимост, тъй като се прилага по отношение на трансевропейските цифрови публични услуги** (т.е. способността за пълноценно трансгранично споделяне на данни):

„трансгранична оперативна съвместимост“ означава способността на субектите на Съюза и органите от публичния сектор на държавите членки да **взаимодействат помежду си** през границите, **като споделят данни**, информация и знания чрез цифрови процеси в съответствие с правните, организационните, семантичните и техническите изисквания, свързани с това трансгранично взаимодействие;

Член 2, параграф 1 от Акта за оперативно съвместима Европа.

Какво означава това на практика с оглед на четирите нива на ЕРОС (правно, организационно, семантично и техническо)?

При **правната оперативна съвместимост** се оценява дали публичните организации, работещи в различни правни рамки, са в състояние да работят заедно за предоставянето на трансевропейски цифрови публични услуги (напр. предоставяне на национална карта за хора с увреждания, която може да се използва като правно валидно доказателство в други държави членки).

При **организационната оперативна съвместимост** се оценява дали публичните организации съгласуват своите бизнес процеси, отговорности и очаквания с оглед постигане на висококачествено предоставяне на трансевропейски цифрови публични услуги (напр. ясно определяне на публичен орган, който има право да издава национални карти за хора с увреждания, валидни в друга държава членка).

При **семантичната оперативна съвместимост** се оценява дали точният формат и значение на обменяните данни и информация се запазват и разбират по време на обмените между публичните организации, както се изисква за предоставянето на трансевропейските цифрови публични услуги (напр. гарантиране, че съдържанието и структурата на националната карта за хора с увреждания могат да бъдат разбрани от органите в други държави членки).

При **техническата оперативна съвместимост** се оценява дали мрежовите и информационните системи на различните публични организации могат да бъдат сигурно и правилно свързани помежду си, както се изисква за предоставянето на трансевропейските цифрови публични услуги (напр. гарантиране, че националните карти за хора с увреждания се издават в цифров формат, който може да бъде обработван от други държави членки).

Последната версия на ЕРОС беше приета от Европейската комисия през 2017 г. и се превърна в стабилна основа за много национални рамки за оперативна съвместимост и политики за оперативна съвместимост. В бъдеще развитието на ЕРОС ще се ръководи от [Комитета за оперативно съвместима Европа](#). Ако се интересувате от повече подробности, [Академията за оперативно съвместима Европа](#) предлага [обучение по ЕРОС](#).

ЕРОС е добра отправна точка, за да се разбере какво представлява оценката на оперативната съвместимост.

1.3 Основният фактор, водещ до оценка на оперативната съвместимост

Публичните организации ежедневно налагат нови задължителни изисквания (т.е. задължения, забрани, условия, критерии или ограничения) или променят съществуващи такива³, които оказват въздействие върху взаимодействието с публичните организации в други държави или на равнището на ЕС, което, от своя страна, е необходимо за предоставянето на трансевропейски цифрови публични услуги. Оценките на оперативната съвместимост са насочени именно към тези процеси на вземане на решения. Тяхната цел е да се повиши осведомеността относно трансграничната оперативна съвместимост и възможните последици от задължителните изисквания върху нея, **преди** да бъдат взети решения за тези изисквания. Поради това субектите, които изготвят такива решения, включващи задължителни изисквания (напр. правно предложение или процедура за възлагане на обществена поръчка), са правно задължени да извършат оценка. Те обаче могат да делегират оценката на други субекти, тъй като държавите членки имат свободата да вземат решения относно вътрешните ресурси и сътрудничеството между органите от публичния сектор, необходими за извършването на оценки на оперативната съвместимост (съображение 16 от Акта за оперативно съвместима Европа).

1.4 Как оценките могат да допринесат за предоставянето на по-добри цифрови публични услуги на по-ниска цена?

Безпроблемното цифрово взаимодействие между публичните организации е от съществено значение за мобилността на гражданите и предприятията в целия ЕС и следователно за завършеността на единния цифров пазар и повишаването на конкурентоспособността на икономиката на ЕС. То е и условие за висококачествени трансевропейски цифрови публични услуги. Във всички тези отношения оперативната съвместимост е важен фактор за безпроблемно цифрово взаимодействие и следователно също за постигането на тези цели. Въпреки това предоставянето на възможност за такива взаимодействия често се пренебрегва в ранните етапи

Оценките на оперативната съвместимост водят до повишаване на осведомеността относно трансграничната оперативна съвместимост на възможно най-ранен етап — за да се повиши мобилността и конкурентоспособността и да се избегнат скъпоструващи пречки пред

на разработването на политики и проекти в областта на ИТ, особено по отношение на въпроси, различни от техническата оперативна съвместимост на мрежовите и информационните системи.

³ Понятията от Акта за оперативно съвместима Европа са обяснени подробно в [глава 2](#).

Извън силно хармонизирани ниши (напр. обмяна на информация за превозните средства и свидетелствата за управление) (съвместното) предоставяне на висококачествени цифрови публични услуги през границите на държавите членки може да представлява особено предизвикателство поради специфични трансгранични проблеми във всички измерения на оперативната съвместимост (правно, организационно, семантично и техническо). С помощта на оценката на оперативната съвместимост се гарантира, че тези предизвикателства се отчитат правилно и че се набелязват възможни решения, които да се прилагат в бъдеще, като по този начин се намалява административната тежест и се улеснява достъпът до цифрови публични

С оценката на оперативната съвместимост се улеснява правилното отчитане на всички измерения на трансграничната оперативна съвместимост при предоставянето на трансевропейски цифрови публични услуги, като по този начин се избягва създаването на ненужна административна тежест.

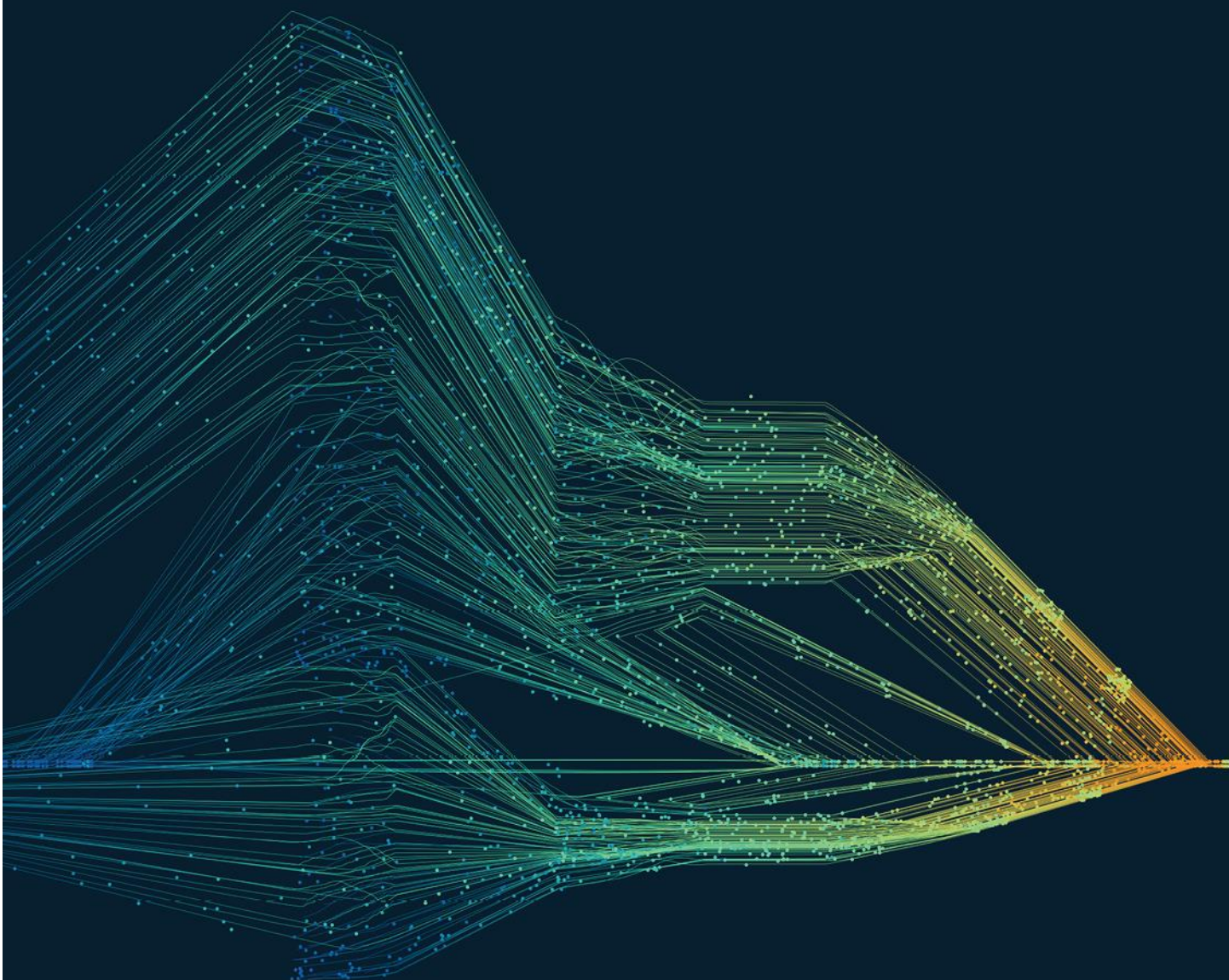
услуги за гражданите и предприятията в ЕС. Освен това процесът на извършване на оценка е от полза за публичните администрации, за да откриват решения, които могат да бъдат използвани повторно, както и за да не се налага да започват от нулата.

Освен това с публикуването на оценките на оперативната съвместимост се цели да бъдат предоставени извлечените поуки на публичните организации в ЕС, като по този начин им се помага да подобрят решенията си във връзка със задължителните изисквания и да засилят повторното използване на информацията. Това се предвижда не само чрез механизми като партньорските проверки, но и чрез хранилище, където организациите да имат достъп до предишни оценки. Задължителната оценка на оперативната съвместимост сама по себе си не може да предотврати проблемите, свързани с трансграничната оперативна съвместимост, но

Ползите от оценката на оперативната съвместимост надхвърлят ползите от всяка отделна оценка, тъй като чрез тях може да се насърчи партньорското обучение между публичните организации и да се допринесе за набелязването на проблемите, които могат да бъдат

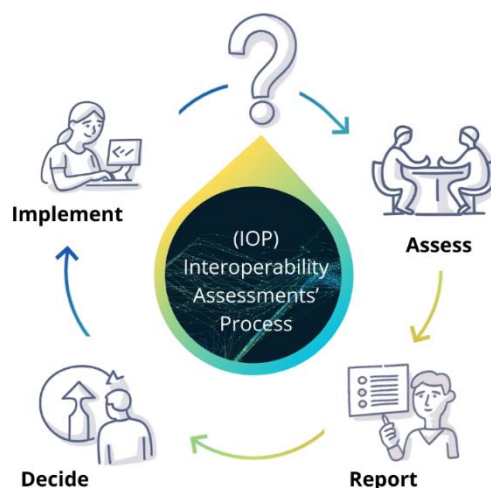
допринесат да се установи необходимостта от нови правни, организационни, семантични или технически решения и споразумения на равнището на ЕС или на национално равнище, за да се премахнат или ограничат трансграничните пречки.

2 Кога се изисква оценка на оперативната съвместимост по закон?

Целта на настоящата глава е да се помогне на лицата, отговарящи за оценките на оперативната съвместимост в рамките на публичните организации, да вземат решение дали са правно задължени да извършат оценка на оперативната съвместимост.

По-конкретно в нея се разглеждат понятията от Акта за оперативно съвместима Европа, които водят до задължението за извършване на оценка на оперативната съвместимост. Представена е схема за вземане на решение, изготвена въз основа на подробното обяснение на тези основни понятия, в която са обобщени стъпките, които трябва да бъдат предприети, за да се установи дали е необходима оценка на оперативната съвместимост. Понятията са допълнително илюстрирани с редица примери под формата на случаи, в които е възможно да има или да няма задължение за извършване на оценка.

2.1 Основни понятия в контекста на оценките на оперативната съвместимост

Оценките на оперативната съвместимост са насочени към постигането на добре управляван процес на промяна, с който се определя въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост по възможно най-проактивен начин. Основните понятия са определени в член 2 от Акта за оперативно съвместима Европа:

2.1.1 Задължителни изисквания

Понятието „задължителни изисквания“ е определено в член 2, параграф 15 от Акта за оперативно съвместима Европа като:

- задължение, забрана, условие, критерии или ограничение;
- от правно, организационно, семантично или техническо естество;
- установено от субект на Съюза или орган от публичния сектор;
- по отношение на една или повече трансевропейски цифрови публични услуги; и
- оказващо въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост.

Какво гласи Актът за оперативно съвместима Европа?

В съображение 18 от Акта за оперативно съвместима Европа допълнително се посочва какво представлява задължителното изискване и как може да бъде установено:

Задължителните изисквания могат да бъдат установени в рамките на „закон, подзаконов акт, административна разпоредба, договор, покана за участие в търг или друг официален документ. Задължителните изисквания засягат начина, по който трансевропейските цифрови публични услуги и използваните за предоставянето им мрежови и информационни системи се проектират, поръчват, разработват и прилагат, като по този начин оказват влияние върху входящите или изходящите потоци от данни за тези услуги. Задачи като поддръжка, свързана с разработването, без да се въвеждат съществени промени, актуализации за сигурност или технически актуализации, или просто възлагане на публични поръчки за стандартно информационно и телекомуникационно (ИКТ) оборудване,

обикновено не засягат трансграничната оперативна съвместимост на трансевропейските цифрови публични услуги и поради това не следва да водят до задължителна оценка на оперативната съвместимост по смисъла на настоящия регламент.”⁴

Когато се оценява дали дадено изискване е „задължително“ съгласно Акта за оперативно съвместима Европа, съществен фактор е дали изискването има последици за други организации, участващи в предоставянето на публичната услуга (т.е. дали има въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост). Например техническо изискване, което ще бъде задължително само за вземащата решение страна, но **все пак ограничава избора на останалите страни**, може да се счита за задължително изискване.

Задължителните изисквания обикновено произтичат от законодателството. Например задължително изискване в рамките на закон може да се отнася до:

- събирането, обработването, генерирането, обmena или споделянето на данни между субекти на Съюза или органи от публичния сектор (напр. регламент относно публичните регистри);
- автоматизирането или цифровизацията на публичните услуги или свързаните с тях процеси (напр. използването на ИИ в дадена публична услуга или предоставянето на свидетелство за управление в цифров формат (под формата на данни) вместо като физическа карта);
- използването на нови или съществуващи мрежови и информационни системи (напр. на техническата система, основана на принципа за еднократност⁵).

Например в законодателството на ЕС, с което държавите членки се задължават да координират изпълнението на различни национални правителствени задачи, за да се отговори на новите изисквания, често се изисква разработването — или значителното изменение — и интегрирането на информационни системи или други цифрови решения, като интерфейси за приложно програмиране⁶. Законодателните актове на ЕС, с които се установяват задължителни изисквания, включват например [Регламента за единната цифрова платформа](#) (изискване за добавяне на допълнително ниво към националната инфраструктура), [Регламента относно електронната идентификация и удостоверителните услуги](#) (изискване за адаптиране на националните услуги) и шенгенското законодателство (изискване за пълно хармонизиране на системите).

За да се одобрят разходи за значително развитие на информационните системи, често е необходим мандат чрез отпускане на бюджетни средства. Освен това при новите потоци от данни между органите често е нужно правно основание за обmena на данни. **Поради това като цяло ще бъде важно да се обърне специално внимание на всички изисквания, които са част от решение на законодателя.** Въпреки това е важно да се има предвид, че в някои случаи органите от публичния сектор или субектите на Съюза могат да решат да установят задължителни изисквания

⁴ Съображения 10, 15—17 и 21—22 от Акта за оперативно съвместима Европа също са от значение.

⁵ Вж. член 14 от Регламента за единната цифрова платформа: Регламент (ЕС) 2018/1724 на Европейския парламент и на Съвета от 2 октомври 2018 г. за създаване на единна цифрова платформа за предоставяне на достъп до информация, до процедури и до услуги за оказване на помощ и решаване на проблеми и за изменение на Регламент (ЕС) № 1024/2012 (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 1).

⁶ Интерфейсите за приложно програмиране представляват софтуерни посредници, които дават възможност за осъществяване на комуникация между две приложения, т.е. за предаване на данни.

извън законодателството (напр. изисквания в процедури за възлагане на обществени поръчки, в широкомащабни пилотни проекти или в многостранни споразумения между две или повече държави членки). Освен това е възможно, след като бъдат оценени задължителните изисквания, първоначално възникващи в резултат на законодателство, да бъдат определени допълнителни изисквания (напр. да се посочи конкретният начин на доставяне на цифровата публична услуга). Такива решения могат да доведат до ограничаване на избора на останалите страни и следователно при тях ще е необходима и оценка на оперативната съвместимост.

Като цяло такава оценка няма да е необходима, когато става въпрос за задачи като поддръжка, свързана с разработването, без да се въвеждат съществени промени, актуализации за сигурност или технически актуализации, или простото възлагане на публични поръчки за стандартно информационно и телекомуникационно (ИКТ) оборудване (съображение 18 от Акта за оперативно съвместима Европа).

Освен че е задължително по своето естество, „задължителното изискване“ по смисъла на Акта за оперативно съвместима Европа също трябва да **бъде установено от субект на Съюза или орган от публичния сектор**, да се отнася до една или повече **трансевропейски цифрови публични услуги** и да оказва въздействие върху **трансграничната оперативна съвместимост**. Тези понятия са разяснени по-долу.

2.1.2 Органи от публичния сектор и субекти на Съюза

Оценяваните задължителни изисквания трябва да бъдат установени от орган от публичния сектор или субект на Съюза. В член 2, параграф 6 от Акта за оперативно съвместима Европа „орган от публичния сектор“ се определя по същия начин като орган от общественения сектор в член 2, параграф 1 от [Директивата за отворените данни](#), а именно:

- Държавни, регионални или местни органи;
- публичноправни организации⁷; или
- обединени сдружения, сформирани от един или повече такива органи или от една или повече такива публичноправни организации.

Това определение се използва не само в контекста на Директивата за отворените данни, но и на Регламента относно електронната идентификация и удостоверителните услуги. Следователно публична организация, която попада в приложното поле на тези законодателни актове, попада и в обхвата на определението за орган от публичния сектор съгласно Акта за оперативно съвместима Европа.

Съгласно член 2, параграф 5 от Акта за оперативно съвместима Европа определението за „субекти на Съюза“ е „институциите, органите, службите и агенциите, създадени съгласно или въз основа на Договора за Европейския съюз, Договора за функционирането на Европейския съюз, Договора за създаване на Европейската общност за атомна енергия“.

⁷ Вж. определението в член 2, параграф 2 от Директивата за отворените данни: „организации, които имат всяка една от посочените характеристики: а) създадени са с конкретната цел да отговорят на нуждите от обществен интерес и нямат промишлен, нито търговски характер; б) е юридическо лице; и в) получават по-голямата част от финансирането си от държавата, от регионалните или от местните органи или от други публичноправни организации; или са обект на управленски надзор от такива органи или организации; или имат административен, управителен или надзорен съвет, повечето от половината от членовете на чийто състав са назначени от държавата, регионалните или местните органи или от други публичноправни организации“.

2.1.3 По отношение на трансевропейски цифрови публични услуги

Дадена услуга се счита за трансевропейска цифрова публична услуга, когато отговаря на кумулативните изисквания, посочени в член 2, параграф 2 от Акта за оперативно съвместима Европа. С други думи, това са:

„цифрови услуги, предоставяни от субекти на Съюза или органи от публичния сектор един на друг или на физически или юридически лица в Съюза, които изискват взаимодействие през границите на държавите членки, между субектите на Съюза или между субекти на Съюза и органи от публичния сектор, чрез техните мрежови и информационни системи“.

— Член 2, параграф 2 от Акта за оперативно съвместима Европа.

Само задължителните изисквания по отношение на такива трансевропейски цифрови публични услуги трябва да бъдат подложени на оценка на оперативната съвместимост. Това означава, че задължителните изисквания следва да **засягат начина**, по който трансевропейските цифрови публични услуги и използваните за предоставянето им мрежови и информационни системи се проектират, закупуват, разработват и прилагат, като по този начин оказват влияние върху входящите или изходящите потоци от данни за тези услуги. С други думи, изискването следва да засяга съответните данни, като се имат предвид изпращачът и получателят на данните, както и цифровото решение, използвано за тяхното прехвърляне. Входящите потоци от данни могат да се състоят от:

- данните, необходими за предоставянето на цифровата публична услуга;
- изпращача на данните;
- и цифровия канал, по който са получени данните.

Изходящите потоци от данни могат да се състоят от:

- данните, предоставени чрез цифровата публична услуга;
- получателя на тези данни;
- и цифровия канал, по който са предоставени данните.

2.1.3.1 Какво представлява цифровата публична услуга?

За да се постигне по-добро разбиране за понятието „трансевропейска цифрова публична услуга“, е важно да се изяснят понятията, на които се основава то. Актът за оперативно съвместима Европа се прилага само за **цифрови публични услуги**, без да се определя кои услуги да се считат за публични услуги. В член 1, параграф 3 се уточнява, че „настоящият регламент се прилага, без да се засяга компетентността на държавите членки да определят какво представлява публична услуга, нито възможността им да установят процедурните правила за публични услуги или да предоставят, управляват или изпълняват тези услуги“. Това означава, че не всички публични услуги ще бъдат еднакви във всички държави членки.

Има обаче някои общи характеристики: цифровите публични услуги по смисъла на Акта за оперативно съвместима Европа са **само услуги, предоставяни от субекти на Съюза или от органи от публичния сектор на държавите членки**. Например, възможно е частно дружество да управлява паркинг, разположен на обществени земи, както и приложение за паркиране, с което поддържа тази услуга. Самият факт, че физическото пространство е собственост на орган от публичния сектор и че частното дружество го наема от него, не означава автоматично, че цифровото приложение

за паркиране представлява цифрова публична услуга, предоставяна от орган от публичния сектор. В друг случай е възможно орган от частния сектор да изпълнява спомагателна роля, която не оказва въздействие върху публичния характер на дадена услуга (например за дадена публична услуга може да се използват компютърни услуги „в облак“, предоставяни от органи от частния сектор, но цялостната отговорност за предоставянето на услугата остава при органа от публичния сектор или субекта на Съюза).

Трансевропейските цифрови публични услуги са ограничени до услуги, които се **предоставят на друг орган от публичния сектор или друг субект на Съюза или на физическо или юридическо лице в ЕС**. Това означава, че изискванията, които се отнасят до услуги, достъпни само за вътрешно ползване в рамките на орган от публичния сектор или субект на Съюза (напр. резервиране на бюро в открито офис пространство), както и услуги, включващи единствено взаимодействие с държава или граждани и предприятия **извън ЕС**, не попадат в обхвата на това определение.

2.1.3.2 Кога една цифрова публична услуга се счита за трансевропейска?

Когато съответната услуга или услуги отговарят на изискванията за цифрова публична услуга, може да се оцени дали те също представляват трансевропейска цифрова публична услуга. За тази цел трябва да бъдат изпълнени две условия: i) услугата трябва да включва взаимодействие през границите на държави членки между субекти на Съюза или между субекти на Съюза и органи от публичния сектор, т.е. през границите на техните юрисдикции, и ii) това взаимодействие трябва да се осъществява чрез техните мрежови и информационни системи.

Примери за **взаимодействие през границите на държави членки** могат да бъдат взаимодействията, необходими за взаимното признаване на академични дипломи или професионални квалификации; обменът на данни за превозни средства за целите на пътната безопасност; достъпът до данни за социална сигурност и здравеопазване; и обменът на информация, свързана с данъчното облагане, митниците и като цяло всички услуги, при които се прилага принципът за еднократност.

Взаимодействието между субекти на Съюза може да включва например взаимодействие между служба на Комисията и агенция, управляваща проект или програма за финансиране, или взаимодействие между законодателите.

Взаимодействието между органи от публичния сектор на държава членка и субекти на Съюза може да бъде осъществено например в контекста на системи за обслужване на едно гише, възлагане на обществени поръчки над определения праг или различни механизми за докладване. Взаимодействията, които се осъществяват чрез системи, предоставяни от субекти на Съюза, но в подкрепа на взаимодействие през границите на държави членки, попадат и в двете категории (напр. взаимодействие чрез техническата система, основана на принципа за еднократност).

Освен това за услугата трябва да е необходимо взаимодействие **между мрежовите или информационните системи** на два или повече органа от публичния сектор или субекти на Съюза. Ако предоставянето на дадена цифрова публична услуга не изисква взаимодействие с мрежови или информационни системи на други органи от публичния сектор или субекти на Съюза, тогава тази услуга не трябва да се счита за трансевропейска цифрова публична услуга. Такъв е случаят например, когато се обменят доказателства по обикновена поща.

2.1.4 Трансгранична оперативна съвместимост

По отношение на обхвата съгласно определението в член 2, параграф 1 от Акта за оперативна съвместима Европа задължителните изисквания трябва да оказват въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост. Въпросът за начина, по който се осъществява това

въздействие, е част от самата оценка, но въпросът за потенциалното въздействие се разглежда още в рамките на предварителната оценка. Ако изискванията, които трябва да бъдат оценени, се отнасят до трансевропейски цифрови публични услуги (а по този начин и до взаимодействието между органи от публичния сектор в различни държави членки и субекти на Съюза), те обикновено засягат и трансграничната оперативна съвместимост, тъй като чрез тях се определя начинът, по който органите от публичния сектор и субектите от Съюза си взаимодействат помежду си.

2.2 Схема на вземане на решение

Схемата на вземане на решение на следващата страница може да се използва като основа, за да се определи дали е необходимо да се извърши оценка на оперативната съвместимост. Ако органът стигне до отговор „Да“ в края на схемата, оценката на оперативната съвместимост е задължителна. В противен случай оценката на оперативната съвместимост не е задължителна, но все пак може да има добавена стойност (вж. глава 1).

Фигура 1: Схема на вземане на решение за оценка на оперативната съвместимост

Важни понятия	Стъпка	Въпрос	Ако отговорът е „Да“	Ако отговорът е „Не“
За да установите дали участвате в процес, с който се определят задължителни изисквания, и да потвърдите дали съществува задължително изискване, което може да доведе до необходимост от оценка	1	Участвате ли в процес, с който се определят задължителни изисквания? Напр. законодателен процес, процес на възлагане на обществени поръчки. С други думи, все още ли предстои да бъде взето решение относно задължителните изисквания, които разглеждате, и следователно те все още ли подлежат на промяна ?	Продължете към стъпка 2	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>Само ако дадено изискване все още подлежи на промяна, е задължително да се извърши оценка на оперативната съвместимост.</i>
За да оцените дали изискването е задължително.	2	Задължително ли е изискването, за което предстои да бъде взето решение? (Т.е. с него ограничава ли се изборът на останалите страни ?)	Продължете към стъпка 3	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>Само задължителните изисквания са съществени фактори, водещи до оценка на оперативната съвместимост.</i>
За да оцените дали задължителното изискване се отнася до цифрови публични услуги	3	1.Задължителното изискване отнася ли се до цифрова публична услуга, предоставяна от органи на Съюза или от органи от публичния сектор?	Продължете към стъпка 4	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>Само публичните услуги, предоставяни от органи от публичния сектор или субекти от Съюза, са предмет на Акта за оперативно съвместима Европа.</i>

Важни понятия	Стъпка	Въпрос	Ако отговорът е „Да“	Ако отговорът е „Не“
	4	2. Предоставя ли се цифровата публична услуга на друг орган от публичния сектор или на субект от Съюза, или на физическо или юридическо лице в ЕС?	Продължете към стъпка 5	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>Само публични услуги, предоставяни на органи от публичния сектор или субекти от Съюза, са предмет на Акта за оперативно съвместима Европа.</i>
За да оцените трансграничния обмен на данни и да определите дали цифровата публична услуга се счита за трансевропейска	5	Предоставянето на засегнатата цифрова публична услуга изисква ли взаимодействия чрез мрежови или информационни системи: а) между органи от публичния сектор, които се намират през границите на държави членки; б) между субекти на Съюза; или в) между субекти на Съюза и органи от публичния сектор?	Продължете към стъпка 6.	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>Услуги, ограничени до една държава членка, не се считат за трансевропейски цифрови публични услуги. За да бъде оценката задължителна, задължителното изискване трябва да засяга трансгранично взаимодействие — ако услугата не включва трансгранично взаимодействие чрез мрежи или системи, то тя не се счита за трансевропейска цифрова публична услуга.</i>

Важни понятия	Стъпка	Въпрос	Ако отговорът е „Да“	Ако отговорът е „Не“
За да потвърдите дали е необходимо да се извърши оценка	6	За първи път ли се извършва оценка на това задължително изискване?	Необходима е оценка на оперативната съвместимост. <i>По закон сте задължени да извършите оценка на оперативната съвместимост и да публикувате доклада.</i>	Не е необходима оценка на оперативната съвместимост. <i>По закон не сте задължени да извършите оценка на оперативната съвместимост. Доброволната оценка обаче може да има добавена стойност.</i>

Независимо от резултата от схемата на вземане на решение, е важно да се имат предвид следните три точки:

Не е необходимо оценките да се повтарят

Единствено публична организация, която планира да вземе решение за дадено изискване, има задължение да извърши такава оценка. Това важи за изискванията на всеки етап от жизнения цикъл на една цифрова публична услуга и може да се отнася до различни субекти в зависимост от това дали изискванията са въведени с правно предложение или са установени на по-късен етап (чрез определяне на нови изисквания) по време на изпълнението или управлението на услугата. Ако дадено досие е обект на споделена отговорност, субектите трябва да се споразумеят за ролите си и да си сътрудничат (вж. също [глава 5](#)). Задължението не се отнася до всяка публична организация, която просто изпълнява дадено изискване и е обвързана от решението на друга публична организация (вж. също въпроси 1 и 2 от схемата на вземане на решение). Ако решението се взема съвместно (напр. в контекста на трансграничен проект), оценката също може да бъде извършена съвместно.

Правилото, че не е необходимо оценките да се повтарят, е допълнително потвърдено предвид освобождаването от задължението за извършване на оценка съгласно член 3 от Акта за оперативно съвместима Европа: не е необходимо да се повтаря задължителната оценка на оперативната съвместимост на задължителни изисквания, на които вече е била извършена оценка. Въпреки че няма нужда оценките да се повтарят, със сигурност е възможно да бъдат свързани различни версии.

Свързани оценки

По-конкретно оценките могат да се основават една на друга, когато една публична организация (напр. субект на Съюза) установи задължителни изисквания на високо равнище, които впоследствие трябва да бъдат определени допълнително от изпълнителните субекти. Това може да се случи например по време на транспонирането на директива на ЕС в националното законодателство или когато вече оценено задължително изискване, прието в рамките на правен текст, бъде допълнително прецизирано в процедура за възлагане на обществени поръчки за неговото изпълнение. Ако с тази цел бъде взето решение за нови задължителни изисквания, на този по-късен етап може да възникнат пречки пред трансграничната оперативна съвместимост, така че трябва да се извърши оценка на новодобавените изисквания. Тези оценки обаче могат да се позовават на предишните оценки и да надграждат техните констатации.

Като се следва същото правило, на етапа на изпълнението не е необходимо да се извършва оценка, когато дадено задължително изискване ще бъде изпълнено с помощта на решения, предоставени от субекти на Съюза. Тук се приема, че всички решения, предоставени от субекти на Съюза, са оперативно съвместими по подразбиране, тъй като се предоставят за много различни сценарии в целия ЕС. В този случай обаче също може да се извърши доброволна оценка на оперативната съвместимост, за да се провери дали при тези решения се обръща внимание на всички потенциални проблеми с трансграничната оперативна съвместимост в конкретния контекст.

Не се извършват оценки със задна дата

Правното задължение за извършване на оценки на оперативната съвместимост влиза в сила на 12 януари 2025 г. Възможно е преди това вече да са били взети решения по отношение на много задължителни изисквания, засягащи трансграничната оперативна съвместимост на трансевропейските цифрови публични услуги, но те все още да не са транспонирани или

изпълнени. Оценката със задна дата не е задължителна, но е силно препоръчителна в случаи, когато залогът е висок, тъй като тя може да бъде от полза при транспонирането или изпълнението, както е обяснено по-горе.

2.3 Примери

Случай # 1: Адаптиране на национално решение, което да даде възможност за обмен на данни с други държави членки

Голям град в дадена държава членка трябва да доразвие техническата си система, за да поддържа разширените изисквания за обмен на данни с органите на други държави членки, произтичащи от нов регламент на ЕС.

Отговорната генерална дирекция в Комисията обаче е извършила подробна оценка на оперативната съвместимост във връзка с представянето на предложението и в нея са описани очакваните последици за държавите членки. Не е необходимо да се извърши нова оценка на оперативната съвместимост, ако планираната промяна произтича пряко от необходимостта да бъде спазен новият регламент. С други думи, в този случай новата оценка не е задължителна, тъй като градът не **взема** решението, а просто **изпълнява** решение за задължителни изисквания (вж. въпрос 1 (първо тримесечие) от схемата на вземане на решение).

Оценката обаче ще бъде задължителна, ако градът реши да наложи допълнителни изисквания, които не произтичат от задължението съгласно новия регламент, но ще бъдат установени в същия контекст (трансграничен обмен на данни) или вероятно ще имат влияние върху него (промяна във формата или собствеността на данните).

Случай # 2: Необходимост от ИТ подкрепа поради ново законодателство на ЕС

Решение за докладване на държавна агенция в дадена държава членка трябва да бъде доразвито, за да се отговори на нови задължителни изисквания, произтичащи от наскоро приет регламент. С регламента участниците, извършващи дейност на вътрешния пазар за продукт X, се задължават редовно да представят цифрови отчети за продажбите на своя продукт.

Не се изисква оценка, тъй като агенцията не взема решението, а само изпълнява решение по отношение на задължителните изисквания (вж. първо тримесечие).

Различно ще бъде обаче, ако в регламента просто се установява изискване на високо равнище, а агенцията планира да вземе решение за допълнителни нови задължителни изисквания за изпълнението, които все още не са оценени. Например може да се наложи агенцията да вземе решение относно изискванията, с които се регулира споделянето на цифровите доклади за продажбите, като впоследствие трябва да оцени въздействието на това изискване върху трансграничния обмен на данни.

Въпреки това агенцията може да стигне до заключението, че не е задължена да извърши оценка на оперативната съвместимост. Новото изискване не се отнася до цифрова публична услуга (по-специално не се отнася до взаимодействието на такава услуга с други услуги), а единствено води до промяна в прага на броя на дружествата, които трябва да представят доклади (трето тримесечие). В този случай доброволната оценка все пак може да има добавена стойност.

Случай # 3: Търг за рамков договор за поддръжка и доразвиване на технически системи

Правителствена агенция в държава членка предстои да обяви търг за рамков договор за поддръжка и доразвиване на информационните си системи. Агенцията трябва да вземе решение за задължително изискване, а не само за изпълнение на решение (първо тримесечие).

Задължителните изисквания могат да включват покана за участие в търг. Възлагането на рамков договор за експлоатация, поддръжка и доразвиване на професионални системи обаче само по

себе си не води до задължителни изисквания за цифрови публични услуги, тъй като по-скоро става въпрос за „поддръжка, свързана с разработването“ (второ тримесечие). Следователно не е необходимо да се извърши оценка на оперативната съвместимост.

Обикновено оценка е необходима, ако в рамките на договора се изисква да бъде разработена конкретна система (напр. въвежда се ново национално или специфично за организацията изискване в подкрепа на ново законодателство — това може да има последици за трансграничната оперативна съвместимост на трансевропейските цифрови публични услуги навярно защото води до промяна в (аспекти на) бизнес логиката на дадена система).

Случай # 4: Възлагане на обществена поръчка за решение за услуга, използвана от трансгранични ползватели

Община в граничен регион на дадена държава членка обмисля възможността да закупи цифрово решение за самообслужване, с което да може да се плаща за паркиране в определените за общината зони. Във връзка с решението за възлагане на обществена поръчка общината установява нови задължителни изисквания за информационна система за предоставянето на тази услуга.

Изискванията обаче не засягат трансграничната оперативна съвместимост (трето тримесечие), тъй като целта на решението е да се поиска плащане от страната, която желае директно да заплати таксата за паркиране. За трансакцията не е необходим обмен на данни между органи в държави членки или с институции на ЕС.

Следователно, тъй като предоставянето на услугата не изисква трансгранично взаимодействие на мрежови или информационни услуги, общината не е задължена да извърши оценка на оперативната съвместимост, преди да възложи обществена поръчка за предложеното решение.

Случай # 5: Предлагат се нови правила на ЕС, за които се изисква цифрова подкрепа на национално равнище

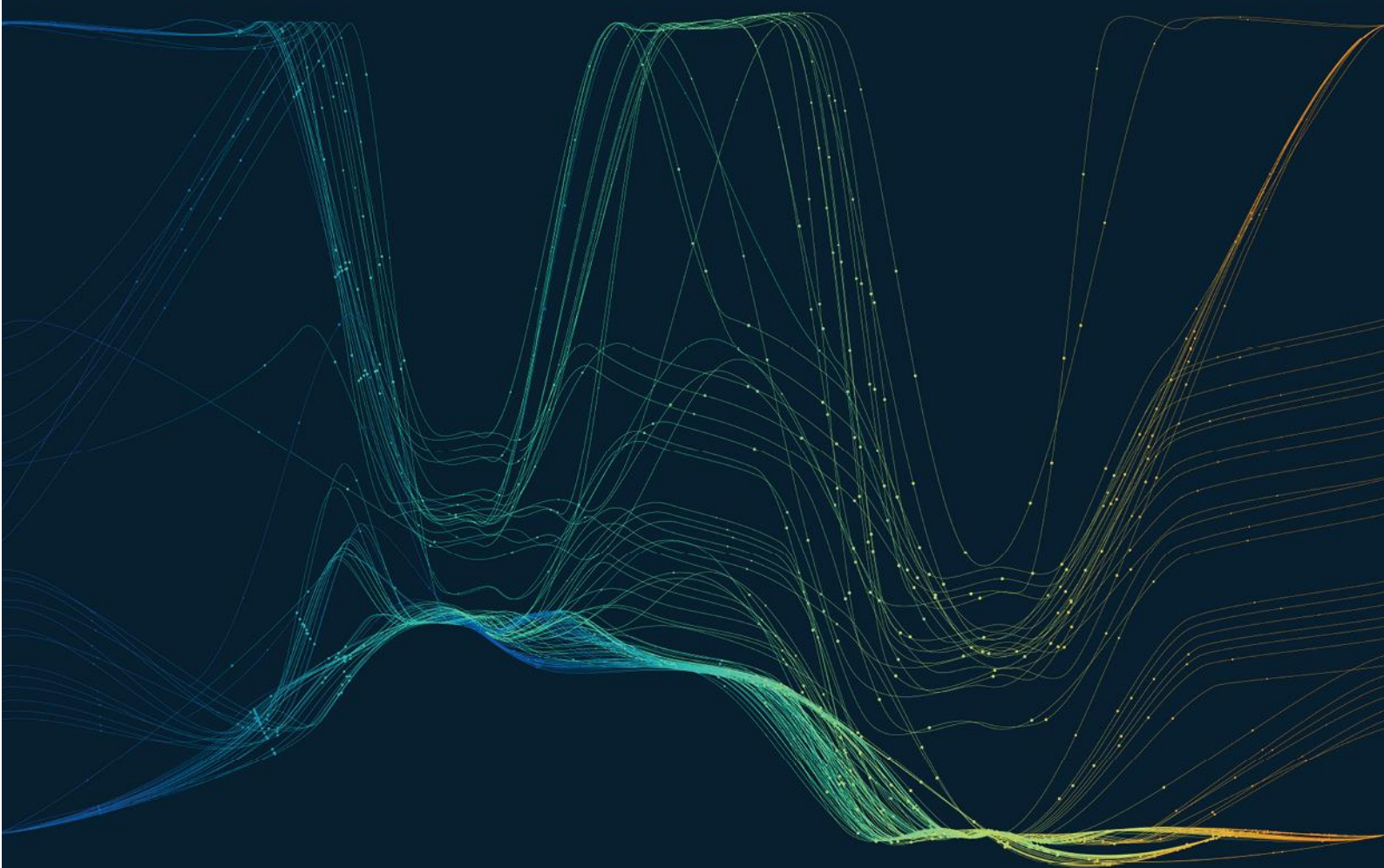
Генерална дирекция на Комисията е изготвила законодателен акт за допълнително регулиране на селскостопанския сектор чрез въвеждане на нови разграничения и видове данни за докладване на въглеродните емисии. Няколко държави членки от две години вече са въвели национални решения за докладване. Ако бъде приет законодателният акт, от тези държави членки ще се изисква да доразвият съществуващите си правни рамки и информационни системи, така че да се подкрепят новите разграничения и видове данни, описани в законодателния акт.

Генералната дирекция ще трябва да извърши оценка на оперативната съвместимост на предложението, тъй като то все още е отворено за обсъждане (първо тримесечие) и се отнася до трансевропейска цифрова публична услуга (второ и трето тримесечие) (т.е. засяга потоци от данни между публични организации). Впоследствие при тази оценка на оперативната съвместимост ще трябва да се вземат предвид съществуващите решения и начините, по които те могат да бъдат (повторно) използвани, като така ще се избегне дублирането на усилия и ресурси.

Освен тези конкретни примери следните случаи също са добри показатели за това кога една оценка вероятно ще има добавена стойност, макар и да не е задължителна:

- установяване на нови задачи за органите;
- промени в оповестяването на информация;
- промени в правата за получаване на информация;
- нов начин за предоставяне на публична услуга.

3 Как се извършва оценка на оперативната съвместимост?

След като сте използвали схемата на вземане на решение в глава 2, за да определите дали е необходима оценка на оперативната съвместимост, в настоящата глава ще бъдете преведени през процеса на извършване на самата оценка.

Целта на тази глава е да бъдат предоставени ясни насоки за извършването на оценка на оперативната съвместимост в съответствие с Акта за оперативно съвместима Европа стъпка по стъпка. До края на настоящата глава ще научите:

- кои са основните стъпки в процеса на оценка на оперативната съвместимост;
- как да набележите и документирате задължителните изисквания;
- как да установите въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост;
- как да набележите съответните заинтересовани страни и да проведете консултации с тях;
- как да набележите приложимите решения за оперативно съвместима Европа.

В Акта за оперативно съвместима Европа ясно се посочва, че подходът за извършване на оценки на оперативната съвместимост следва да бъде **пропорционален и съобразен** с тяхното равнище и обхват. Това означава, че използването на различни методи и инструменти ще доведе до различни резултати в различен контекст (вж. подраздел 3.4 от настоящата глава). С настоящата глава не се цели да се определи един универсален подход, а да се предостави информация за различни варианти. Тези варианти се различават в зависимост от обстоятелствата, свързани с цялостното управление на оперативната съвместимост в една публична организация. Това управление може например да доведе до национални или организационни оценки или рамки за ИТ/оперативна съвместимост (вж. [глава 5](#)). Ако няма специфични насоки относно подхода към оценката на оперативната съвместимост в конкретната организация, ръководителят на оценката следва да избере подхода, с който ще се гарантира най-голяма добавена стойност и най-малка административна тежест.

Процесът, описан в настоящата глава, представлява цялостен **подход на „най-добрите практики“** към оценките на оперативната съвместимост, макар че трябва да се признае, че организациите се различават по своя размер, структура, ресурси и ниво на зрялост. Този процес може и следва да бъде съобразен със специфичния контекст и ограниченията на Вашата организация.

Важното е да се придържате към основните принципи⁸ на оценката, като същевременно мащабирайте процеса, така че да е едновременно управляем и значим в рамките на Вашите конкретни обстоятелства. Докато разглеждате настоящите насоки, помислете по какъв начин може да бъде адаптирана всяка стъпка, така че да съответства на възможностите и изискванията на Вашата организация — като се уверите, че оценката все пак носи стойност и е приложима, независимо от началната Ви точка или наличните ресурси, с които разполагате.

⁸ Целта на оценките е да може да се постигне трансгранична оперативна съвместимост, като същевременно се гарантира приобщаването на всички съответни заинтересовани страни и по този начин се създават устойчиви, ориентирани към бъдещето цифрови политики. За да се постигнат тези цели, е необходимо да се установи мащабът на въздействието на планираните изисквания и да се предложат мерки за извличане на ползите и посрещане на потенциалните разходи (съображение 17), както и да се избере пропорционален и диференциран подход в съответствие с равнището, на което се извършват оценките, и техния обхват (съображение 19).

Първата стъпка е да разгледате общите препоръки за провеждане на оценки на оперативната съвместимост, преди да навлезете по-подробно във всяка една от стъпките в процеса.

3.1 Общи препоръки

Общи препоръки за намиране на правилния подход:

Започнете отрано. Най-голяма възвръщаемост се получава, когато оценките се извършват на ранен етап от разработването на нови задължителни изисквания (напр. като част от процеса на изготвяне на политики, правните предложения или разработването на нови ИТ решения), или най-късно преди вземането на решения със задължителен характер.

Осигурете целесъобразност. Колкото по-точно и специфично е решението, съдържащо изискванията (напр. изпълнение на един проект на местен орган), толкова по-прагматичен и следователно по-тесен може да бъде фокусът на оценката. Опитайте се ясно да определите обхвата и целите си и да адаптирате оценката към тях.

Надграждайте съществуващите рамки. Оценката следва да бъде приведена в съответствие със съществуващите организационни и административни рамки, като по този начин се гарантира, че те допълват административния работен процес. Когато е приложимо, следва да се вземат предвид и правните рамки по отношение на цифровите политики. Ако оценката е свързана с предишна оценка (на ЕС или национална), използвайте тази оценка повторно и я надградете.

Провеждайте консултации със заинтересованите страни. Извършването на оценка на оперативната съвместимост следва да включва консултации с пряко засегнатите получатели на услугите (в това число гражданите или техните представители). Освен това е препоръчително да проведете консултации с изпълнителите, както и с други участници в процеса на предоставяне на услугата. Имайте предвид, че в тези оценки могат да участват лица, които нямат опит в управлението на информацията или ИТ.

3.2 Подготовка

По време на този етап се поставя основата на процеса, което спомага да се определи обхватът, да се събере правилният екип и да се установи ясен план за действие. Като инвестирате време в тази начална фаза, можете да рационализирате следващите етапи на оценката, да избегнете потенциални капани и да гарантирате, че крайните резултати са както подходящи, така и приложими.

3.2.1 Установяване на процесите, водещи до оценка на оперативната съвместимост

Вместо да преценявате *ad hoc* дали е необходима оценка на оперативната съвместимост, опитайте се да определите процесите, при които обикновено се изисква оценка, напр. законодателния цикъл, процесите на изпълнение или процедурите за възлагане на обществени поръчки. Когато разполагате с общ преглед на процесите, опитайте се да стесните обхвата допълнително до възможната входна точка/точка на намеса. Например ако във Вашия законодателен цикъл има задължение за извършване на оценка на въздействието, помислете дали оценката на оперативната съвместимост може да бъде включена в този процес и на кой етап.

3.2.1 Установяване на необходимостта от оценка на оперативната съвместимост

Процедурата за вземане на решение за тази стъпка е описана подробно в [глава 2](#). По-специално с помощта на схемата на вземане на решение в настоящата глава се установява структуриран подход за оценка на необходимостта от оценка на оперативната съвместимост във Вашия конкретен случай. Следва да продължите със следващите стъпки, описани в настоящата глава, само ако предварителната оценка съгласно глава 2 сочи, че е необходимо да бъде направена оценка. Въпреки това дори и да нямате законово задължение за извършване на оценка, все пак можете да го направите доброволно.

3.2.2 Определяне на обхвата и целите на оценката

Определянето на обхвата и целите на оценката на оперативната съвместимост служи да се оформи останалата част от процеса. Чрез обхвата се определят границите на аспектите, които ще бъдат оценени (в това число кои случаи на обмен на данни, системи, процеси или услуги ще бъдат разгледани и в каква дълбочина). Чрез целите се изяснява какво се стремите да постигнете с оценката (напр. установяване на конкретни пропуски в оперативната съвместимост или оценка на съответствието с определени стандарти).

Важно е да запомните, че обхватът и целите следва да бъдат съобразени със специфичния контекст на Вашия проект и организация. Вземете предвид естеството и сложността на оценявания проект, както и организационната структура и наличните ресурси. Една мащабна трансгранична инициатива може да изисква цялостна оценка. Съответно при по-малък, местен проект може да бъде от полза подход с по-конкретен фокус.

Когато определяте обхвата и целите, помислете за капацитета на Вашата организация да извърши оценката. Това включва не само финансови ресурси, но и време, експертен опит и достъп до необходимата информация. Целта е да се постигне баланс между задълбочеността и практичността, като се гарантира, че оценката е едновременно значима и управляема в рамките на Вашите ограничения. Като се има предвид всичко това, и въпреки че оценката винаги трябва да се отнася до трансевропейска цифрова публична услуга, не забравяйте, че обхватът и целите могат да се различават значително не само между държавите членки и субектите на Съюза, но и в рамките на Вашата държава членка и на Вашата организация.

3.2.3 Сформиране на мултидисциплинарен екип за оценка

Сформирането на правилния екип е от решаващо значение за провеждането на ефективна оценка на оперативната съвместимост. В идеалния случай това е разнообразна група от експерти, макар че трябва да се признае, че наличните умения и ресурси в организациите могат да бъдат ограничени. Важното е да се стремите да постигнете възможно най-добрата комбинация от компетентности в рамките на Вашите ограничения.

В идеалния случай във Вашия екип за извършване на оценка ще има множество различни умения и гледни точки. Обмислете възможността да включите членове на екипа с опит в области като:

- правни и регулаторни аспекти на обмена на данни (оперативна съвместимост)
- анализ на бизнес процесите
- управление на данни, в това число експертен опит в семантичните аспекти и управлението
- ИТ архитектура и системна интеграция
- познания в конкретни области, свързани със задължителните изисквания, които подлежат на оценка, както и със засегнатите услуги

Не забравяйте, че едно лице може да има квалификация в няколко области на експертиза. Ако ресурсите са ограничени, отдайте приоритет на най-важните умения за конкретния контекст, в който се извършва оценката. Освен това може да обмислите възможността временно да наемете външни експерти или консултанти, за да покриете всички оставащи важни области, в които липсва опит във Вашия екип.

Размерът на екипа Ви следва да бъде пропорционален на обхвата на оценката. За провеждане на оценка с ограничен обхват може да бъде достатъчен малък екип с конкретен фокус. Съответно по-голям и по-сложен проект може да изисква по-голям екип.

3.2.4 Установяване на съответните заинтересовани страни

Започнете да определяте заинтересованите страни, за които задължителните изисквания могат да бъдат от значение, като се запитате например кои лица/групи от лица могат да бъдат засегнати от тях при:

- изпълнението, напр. кои са участниците в различните етапи на процеса?
- предоставянето на услугите, напр. кои организации непременно трябва да бъдат включени, за да бъдат успешно доставени услугите?
- самото доставяне на услугите, напр. кои участници трябва да си взаимодействат помежду си?
- или управлението, напр. кои участници гарантират последователността на процеса?

Заинтересованите страни могат да бъдат публични или частни (предприятия), граждани или субекти на Съюза. На по-късен етап с тях трябва да се проведат консултации. Ако заинтересованите страни бъдат установени на по-ранен етап, те могат дори да допринесат за изпълнението на следващата стъпка (напр. установяването на задължителните изисквания). Не се изисква да се определи всяка отделна заинтересована страна, а по-скоро да се установят категориите (напр. всички граждани или само определена група граждани, всички предприятия или само конкретни сектори).

3.3 Първоначален анализ

Следващият етап включва проучване на съществуващата документация, политики и услуги, за да се установят и изяснят основните елементи, които ще оформят Вашата оценка.

На този етап има три цели:

1. да се събере и прегледа съответната документация и политики, в които са описани изискванията, засягащи оперативната съвместимост;
2. да се установят и ясно да се документират задължителните изисквания, които са от основно значение за Вашата оценка;
3. да се картографират трансевропейските цифрови публични услуги, които са засегнати от тези изисквания.

Докато разглеждате следващите три подраздела, не забравяйте, че дълбочината и мащабът на Вашия анализ следва да бъдат пропорционални на обхвата на оценката Ви, както е определен във фазата на подготовка. Целта е да изградите солидна основа от знания, които ще Ви послужат през останалата част от процеса на извършване на оценка.

3.3.1 Преглед на документацията и политиките, в които са описани изискванията

Основната цел на настоящия етап е да се съберат и анализират всички документи, които са от значение, за да се изяснят новите или изменените изисквания (независимо дали са изрично посочени или просто се подразбират). Този преглед представлява основата, за да се установят задължителните изисквания, които са от централно значение за Вашата оценка в следващата стъпка.

Важно е да се отбележи, че естеството и обхватът на наличната документация могат да варират значително в зависимост от текущата фаза на оценявания проект или инициатива (независимо дали става въпрос за подготовката на законодателно предложение, фазата на развиване на идеята и на проектирането или за по-късен етап).

В зависимост от текущия етап на процеса, водещ до разработването на цифрова публична услуга, следното може да послужи като кратко описание на възможните стъпки, които трябва да предприемете.

1. Набележете и съберете всички съответни документи. Това може да включва не само правните актове, в които е установено изискването, но и вторични източници, като техническа документация или съобщение за документа, съдържащ изискванията. Първоначално прегледайте широк набор от документи, за да сте сигурни, че няма да пропуснете важна информация, напр. други документи освен обвързващия документ, в който са описани изискванията, като вземете предвид контекста, в който те са установени или ще бъдат изпълнени. Това може да включва други, вече съществуващи задължения във връзка с обмена на данни, които понастоящем не са регламентирани;
2. Категоризирайте документите въз основа на техния вид и значение за оперативната съвместимост.
3. Извършете първоначален преглед, за да установите обхвата и съдържанието на всеки документ.
4. Изгответе обобщение или индекс на основните документи и тяхното съответствие с изискванията за оперативна съвместимост.
5. Установете всички пропуски в документацията, които може да се наложи да бъдат отстранени.

Други съображения:

- разгледайте както вътрешни, така и външни източници на документация;
- обърнете внимание на контрола на версиите, като се уверите, че боравите с най-актуалната информация;
- потърсете препратки към стандарти или други външни изисквания, които могат да повлияят на оперативната съвместимост;
- отбележете всички неясноти или несъответствия, които откривате в документацията, за да ги проучите допълнително.

Не забравяйте, че на този етап целта не е да се анализират изискванията в дълбочина, а да се изгради солиден преглед на наличната документация. Той ще послужи като основа за по-подробния анализ в следващите стъпки.

3.3.2 Установяване на съответните задължителни изисквания

Целта на тази стъпка е **да се установят и документират задължителните изисквания**, които планирате да оцените (вж. [глава 2](#) за повече информация относно определението за „задължително изискване“). Обърнете внимание, че може да се извърши и единна оценка на оперативната съвместимост по отношение на набор от задължителни изисквания (обикновено когато всички те предстои да бъдат установени в резултат на един и същ процес на вземане на решения).

Необходимо е да документирате изискванията, защото това ще ви помогне при обсъждането на въздействието на тези изисквания, което е целта на оценката на оперативната съвместимост. Имайте предвид, че това не винаги е лесно да се направи. Възможно е някои изисквания да не са съвсем видни и изрично посочени, а да могат да бъдат установени само след задълбочен и експертен анализ.

Разгледайте документите, които вече сте набелязали, и извлечете задължителните изисквания, които:

- се отнасят до цифрова публична услуга:
 - o имат цифрово измерение, т.е. основните им процеси са цифровизирани или автоматизирани; са свързани с данни; включват създаването или използването на цифрови решения; предлагат цифров канал за предоставяне на услуги; или се предоставят чрез мрежови и информационни системи;
 - o включват взаимодействие между публични организации, т.е. се предоставят от субекти на Съюза или органи от публичния сектор помежду си или на физически или юридически лица в Съюза;
- имат трансевропейското измерение:
 - o изискват взаимодействие през границите на държавите членки, между субекти на Съюза или между субекти на Съюза и органи от публичния сектор.

Подхождайте задълбочено към съображенията си: Ако в процеса на оценка бъде пропуснато дадено задължително изискване, това понякога може да доведе до проблеми с трансграничната оперативна съвместимост за изпълнителите на по-късен етап⁹.

След като установите изискванията, можете да изберете метода, който работи най-добре за Вас, за да документирате съответните изисквания¹⁰. Като цяло избягвайте да използвате пасивната форма при документирането на изискванията, тъй като това често води до липса на ясно посочване на участниците (т.е. включените страни). Уверете се, че извлечението съдържа необходимата информация, за да може изискването да се счете за задължително, тъй като оценка Ви може да включва информация, получена от контекста на обвързващия документ (не от самия документ).

В зависимост от етапа на проекта, на който са установени изискванията, от полза могат да бъдат различни методи за установяване и документиране на изискванията (напр. търсене на истории от потребители или случаи на употреба от началото на законодателния цикъл). Поради това, когато документирате установените от Вас изисквания, вземете предвид очакваната аудитория за оценката на оперативната съвместимост. Въпреки че оценката трябва да бъде публикувана на официален уебсайт, т.е. да бъде публично достъпна, тя най-вероятно ще послужи и в последващите процеси в рамките на жизнения цикъл на цифровата публична услуга. Ето защо преценете дали докладът за оценка да бъде предаден на други страни в оригиналния си вид или да бъде изготвен различен документ, напр. за консултации със заинтересованите страни, обществени поръчки или изпълнение. В случай че отговорът е положителен, адаптирайте методите си по съответния начин. Документацията Ви зависи и от вида на задължителните изисквания, които описвате (напр. бизнес изисквания, функционални и нефункционални изисквания или технически изисквания).

Както бе споменато по-горе, Вашите изисквания обикновено са част от по-голям процес, в рамките на който те регулират само определени части. Ето защо е важно да разгледате по-широко цялостния процес и да адаптирате документацията си към неговите специфични особености. За тази цел можете:

1. да разработите диаграма на процеса с изискванията;
2. да изготвите списък на изискванията във формат, който може да бъде използван повторно (напр. За покана за участие в търг).¹¹

3.3.3 Картографиране на засегнатите трансевропейски цифрови публични услуги

За да се прецени къде и по какъв начин установените задължителни изисквания ще засегнат дадена трансевропейска цифрова публична услуга, е важно да се съсредоточим върху визуализирането на самата услуга, включително нейното трансевропейско измерение

⁹ Например в миналото пропуснати изисквания за оперативна съвместимост бяха повод да се преосмисли подходът към политиката за електронно фактуриране: [Доклад относно въздействието на Директива 2014/55/ЕС върху вътрешния пазар и върху въвеждането на електронно фактуриране при обществените поръчки — Европейска комисия \(europa.eu\)](#).

¹⁰ В Портала на ЕС за отворени данни могат да бъдат намерени подробни [Насоки за визуализиране на данни](#), които включват разнообразни техники — от диаграми до графики и разказване на истории.

¹¹ Когато оценката на оперативната съвместимост е свързана с възлагането на обществени поръчки за ИКТ системи, техническите спецификации на досиетата за обществените поръчки следва да отговарят на изискванията, определени в [техническите спецификации на ИКТ, за да бъдат допустими за използване при обществени поръчки](#), които могат да се считат за решения за оперативна съвместимост.

(напр. връзката през границите на държавите членки, между субекти на Съюза или между субекти на Съюза и органи от публичния сектор чрез техните мрежови и информационни системи). Целта е да се установят и визуализират трансграничният обмен на данни и взаимодействия, необходими за ефективното предоставяне на публичната услуга. По този начин можете да подготвите терена за оценката на въздействието на изискванията върху трансграничната оперативна съвместимост, т.е. точно върху обмена на данни и взаимодействия, установени по-горе.

Много са начините, по които може да се подходи към тази задача, но в следващия раздел е посочен един възможен начин да се изясни както самата услуга, така и трансграничните взаимодействия, които от своя страна пораждат съображения по отношение на оперативната съвместимост:

На първо място, визуализирайте самата услуга, като вземете предвид следното:

- Каква е общата цел на свързаното решение? (Съответен контекст и ориентир.)
- Кой са участниците? (Например предприятия, граждани и др.)
- Какво се извършва? (Проверка на данни? Издаване на доказателства?)
- Кога се извършва? (Времева зависимост? Зависимост от процеса?)
- Къде се извършва? (Бекофис? Бази данни? Конкретно (физическо) място?)
- Защо се извършва? (Правно основание, вкл. възможна субсидиарност.)

Можете да изготвите тази визуализация по различни начини (напр. като навигация на потребителя, схема на вземане на решение или диаграма на процеса). Освен това можете да картографирате изискванията с инструмент за визуализиране на архитектурата на услугата (напр. с помощта на [Европейската референтна архитектура за оперативна съвместимост](#)).

По отношение на трансевропейското измерение на цифровата публична услуга (напр. трансграничната връзка, която трябва да съществува между публичните организации, за да се предоставя въпросната услуга), при картографирането на установените изисквания за услугата се вземат предвид следните точки:

1. Установяване на необходимия обмен на данни:

- опитайте се (въз основа на описанието на услугата и задължителните изисквания) да картографирате конкретни случаи, при които трябва да бъдат обменяни или споделяни данни с услуги в други държави членки или със субекти на Съюза;
- посочете информационните нужди, на които ще се отговори чрез обмена на данни във всеки отделен случай (напр. установяване на самоличността на физическо лице, информация за безопасността на продукти или административни данни на организации).

2. Установяване на взаимодействиящи услуги:

- за всеки обмен на данни определете съответната(ите) публична(и) услуга(и) в други държави членки или субекти на Съюза, с които услугата трябва да си взаимодейства;
- обърнете внимание на органите или институциите, отговарящи за тези партньорски услуги.

3. Изгответе характеристика на взаимодействията:

- опишете естеството на всяко взаимодействие (напр. извличане, подаване и проверка на данни);

- установете типа данни, които са включени във взаимодействието, и обмислете възможността да се определят групи данни, за да се достигне ниво на детайлност, което позволява повторно използване на съществуващите данни;
- установете посоката на потока от данни (еднопосочен или двупосочен поток);
- обърнете внимание на всички специфични изисквания за тези взаимодействия (напр. обмен в реално време или на партида, както и честотата на обмена).

След това можете да картографирате и връзките между тях.

4. Създайте визуализация на тези взаимодействия:

Тези визуализации, напр. чрез архитектурна диаграма, също имат значителна добавена стойност за по-нататъшния процес на оценката. За първата стъпка можете да използвате диаграми на потока, навигация на потребителя или други методи за визуализация.

След като картографирате тези връзки, е важно също да помислите какво конкретно значение ще има изпълнението на задължителното изискване. За тази цел следва да обърнете внимание и на следните точки.

5. Установяване на зависимости:

- отбележете всички зависимости от конкретни системи, стандарти или протоколи, необходими за тези взаимодействия (напр. когато част от данните се съхраняват в базови регистри, трябва да се вземат предвид зависимостите от съответния базов регистър, за да се гарантира повторното използване на тези данни);
- наблегнете на всички съществуващи решения за оперативна съвместимост, които вече се използват или се планира да бъдат използвани.

6. Разглеждане на възможността за мащабируемост:

- оценете потенциала за повторно използване на услугата със специфичните изисквания — може ли тя да бъде използвана повторно в други случаи на употреба?
- вземете предвид потенциалните промени в изискванията за обмен на данни, които е възможно да настъпят с течение на времето (напр. промени във вида или обема на данните или честотата на взаимодействието).

Резултатът от тези усилия може да бъде карта или диаграма, с която показвате начините, по които Вашата публична услуга си взаимодейства с други трансгранични услуги. Това може да включва:

- визуализация на връзките на услугата (в нея може да бъдат представени подробно видовете обменяни данни и естеството на всяко взаимодействие);
- списък на партньорските услуги и отговорните органи;
- установени зависимости и изисквания за оперативна съвместимост.

Тези карти могат да послужат като отправна точка за процеса на оценка, като допринасят за установяване на потенциалните предизвикателства или изисквания за оперативна съвместимост. Например може да ги използвате, за да проведете консултации със заинтересованите страни и заедно да установите евентуални несъответствия (логически, правни или свързани с форматирането/документацията), незавършени аспекти или дублирания. Освен това там ще бъдат видни евентуални зависимости от други услуги, организации или процеси, които могат да бъдат засегнати при вземането на решение по отношение на въпросното задължително изискване.

3.3.4 Включване на заинтересованите страни

Списъкът на заинтересованите страни, съставен на етапа на подготовка, следва да бъде прецизиран на този етап от оценката. Консултациите могат да послужат за няколко цели: те могат да спомогнат за прецизиране на документацията по отношение на изискванията и съответните услуги (както е посочено по-горе). Освен това с тяхна помощ може по-добре да разясните проблема на заинтересованите страни, както и да оцените възможностите за постигане на по-добра трансгранична оперативна съвместимост в бъдеще.

Тъй като акцентът е върху трансевропейските цифрови публични услуги и тяхната трансгранична оперативна съвместимост, от особено значение за оценката са следните две групи заинтересовани страни:

Ползватели на цифрови публични услуги: получатели на услуги (физически или юридически лица), които разчитат на трансграничното взаимодействие на цифрови публични услуги, за да могат да използват ефективно тези услуги.

Извършването на оценка на оперативната съвместимост изисква провеждане на консултации с тези получатели на услуги (в това число граждани или техни представители), за да се оценят възможните въздействия. По този начин се получава ценна обратна връзка относно пропорционалността на задължителното изискване по отношение на първоначалната цел, с която се въвежда (т.е. пропорционално ли е изискването на очакваната полза от въвеждането му?). Това представлява също възможност да се прецени ефективността на изискването (т.е. ще помогне ли задължителното изискване да се постигне целта, с която то е установено?). По този начин изискванията могат да бъдат съответно адаптирани, преди да бъде взето обвързващо решение. Имайте предвид обаче, че тези оценки може да включват лица, които нямат опит в управлението на информацията или ИТ, и направете съответните промени в начина си на комуникация.

Публичните организации в други държави членки или на равнището на ЕС са субекти на Съюза или органи от публичния сектор, които регулират, предоставят, управляват или изпълняват трансевропейски цифрови публични услуги.

Това включва заинтересовани страни от целия жизнен цикъл на услугата (напр. служители по политиката, ИТ изпълнители и други засегнати групи ползватели в рамките на публичната организация, например доставчици на услуги). Ако не сте сигурни как да проведете консултации с тези заинтересовани страни, можете да направите справка и с глава 7 от [Инструментариума за по-добро регулиране на Европейската комисия](#). Имайте предвид, че за да гарантирате оперативна съвместимост, може да се наложи да разгледате подробно някои конкретни области на политиката. Затова друг пример за консултация със заинтересовани страни може да бъде провеждането на консултации с експерти в тези области.

Освен това имайте предвид, че изискването за провеждане на консултации съгласно член 3 от Акта за оперативно съвместима Европа не означава, че тези консултации трябва да се провеждат в допълнение към консултациите, които са част от други процеси. Интеграцията със

съществуващите процеси е възможна и всъщност се насърчава, за да се използват наличните полезни взаимодействия (вж. [глава 5](#)).

Участието на заинтересованите страни може да продължи и след тази първоначална фаза, като даже можете да валидирате резултата от следващата стъпка (оценката) със заинтересованите страни.

3.4 Оценка на трансграничната оперативна съвместимост

След като изградихме основата на Вашата оценка, нека да преминем към сърцевината на процеса на оценка на оперативната съвместимост. Този етап включва оценка на въздействието на задължителните изисквания върху трансграничната оперативна съвместимост от различни гледни точки в съответствие с ЕРОС.

В следващите подраздели ще разгледаме как се анализира въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост — като се вземат предвид правните, организационните, семантичните и техническите аспекти — и ще предоставим примери за най-добри практики по отношение на подхода към тази задача.

3.4.1 Анализ на въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост

В Акта за оперативно съвместима Европа не се предписва един задължителен метод, но се посочва, че ЕРОС е помощен инструмент (член 3, параграф 2 от Акта за оперативно съвместима Европа).

Както беше обяснено по-горе, е важно да се има предвид, че **целта на оценката не трябва да бъде да се посочи пътя към пълна оперативна съвместимост, а да се помогне да се установят начини за постигане на по-голяма оперативна съвместимост**. Ако Вашата публична организация вече е взела решение да се използва даден метод за извършване на оценка, може да следвате това решение (вж. [глава 5](#)).

Приемането на ЕРОС като основна отправна точка за Вашата оценка означава да се вземе предвид степента, в която предложените изисквания позволяват или възпрепятстват оперативна съвместимост. По този начин може също да се установи дали са необходими допълнителни изисквания. В съображение 21 се посочва, че оценката следва да обхване въздействието на планираните задължителни изисквания, като се вземат предвид произходът, естеството, особеностите и мащабът на тези въздействия. Четирите измерения на ЕРОС могат да послужат като първа отправна точка, за да се обърне внимание на тези аспекти.

3.4.1.1 Оценка на правните

аспекти

Целта е да се оцени степента, в която задължителните изисквания дават възможност на публичните организации, работещи съгласно различни правни рамки, политики и стратегии, да си сътрудничат с оглед предоставянето на трансевропейски цифрови публични услуги. При тази оценка следва да се вземат предвид фактори като съгласуваността на изискването със съществуващите законови и подзаконови актове; потенциала за конфликти или несъответствия с други правни рамки, в това число

политиките на ЕС в областта на цифровите технологии; и осъществимостта на изпълнението и прилагането.

3.4.1.2 Оценка на организационните аспекти

Целта е да се оцени степента, в която задължителните изисквания помагат или пречат на публичните организации да съгласуват своите бизнес процеси, отговорности и очаквания с оглед постигане на висококачествено и безпроблемно предоставяне на трансевропейските цифрови публични услуги. До каква степен задължителните изисквания създават възможности или рискове за организациите и начина им на работа? Например водят ли до нови задачи, които трябва да бъдат включени, или до (пре)разпределяне на отговорностите?

3.4.1.3 Оценка

на

семантичните аспекти

Целта е да се оцени степента, в която със задължителните изисквания се гарантира, че точният формат и значение на обменяните данни и информация се запазват и са разбираеми на всички етапи от обмена, необходим за предоставянето на засегнатите трансевропейски цифрови публични услуги. До каква степен задължителните изисквания създават възможности или рискове за съдържателен трансграничен обмен на данни? Например водят ли до насърчаване на използването на контролирани речници или използването на нови понятия?

3.4.1.4 Оценка на техническите аспекти

Целта е да се оцени степента, в която задължителните изисквания спомагат различните страни да бъдат сигурно и правилно свързани помежду си, така че да могат да предоставят трансевропейските цифрови публични услуги.

Настоящата версия на насоките не съдържа нито един инструмент, който да обхваща всички тези аспекти. Понастоящем на портала „Оперативно съвместима Европа“ е налична първа версия, при която можете да докладвате резултатите си във формата, предписан в приложението към регламента.

Засега следният пример може да послужи като първа отправна точка за въпросите, необходими за осигуряване на трансгранична оперативна съвместимост, и следователно за първите точки за намеса с цел установяване на възможното въздействие на задължителните изисквания върху трансграничната оперативна съвместимост.

Пример: Гражданите с увреждания все още срещат проблеми при използването на националната си карта за хора с увреждания в други държави от ЕС. Ясно е, че тези проблеми трябва да бъдат преодоляни. В идеалния случай националните карти за хора с увреждания следва да станат цифрови, но това повдига някои предизвикателни въпроси по отношение на оперативната съвместимост. Например:

- Правни:
 - Как може да се гарантира, че всяко доказателство за увреждане (напр. цифрова карта), издадено от компетентен орган в една държава членка, е правно валидно и в друга държава членка?
 - Как може да се провери дали съдържанието на дадено цифрово доказателство за увреждане е достатъчно, за да се докаже, че са спазени процедурните правила в друга държава членка?
 - Може ли съдържанието на трансграничното доказателство за увреждане да бъде обменено трансгранично в съответствие с Общия регламент относно защитата на данните?
- Организационни:
 - Коя публична организация има право да издава доказателство за увреждане в трансграничен контекст (напр. за лице, което живее и работи в друга държава членка)?
 - Как публичните организации могат да изискват доказателство за увреждане в трансграничен контекст?
- Семантични:
 - Как може да се гарантира, че цялото съдържание на доказателството за увреждане е разбираемо?
 - Как може да се гарантира, че то има еднакво значение за всички участници?
- Технически:
 - Доказателството за увреждане издава ли се във формат, който може да бъде обработен от всяка запитваща публична организация?
 - Съществува ли техническа система за трансграничен обмен на доказателства за увреждане, която е оперативно съвместима за всички страни, участващи в обмена?

3.4.1.5 Най-добри практики за установяване на въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост

По-долу са представени някои различни подходи, които се основават на ЕРОС и могат да бъдат използвани като помощни инструменти при извършване на оценката на трансграничната оперативна съвместимост. Всички тези подходи са в съответствие със законовото изискване за извършване на оценката по „подходящ начин“.

3.4.1.5.1 Най-добра практика 1: задължителни изисквания в политиките (цифрови проверки)

Често задължителните изисквания в правните текстове не са изготвени в рамките на мултидисциплинарен екип, така че е възможно да липсват познания за някои аспекти на цифровото им изпълнение. В тези случаи оценката представлява по-скоро „упражнение по откриване“, при което участниците разкриват, че политиката съдържа задължителни изисквания, и установяват, че изпълнението им ще има последващо въздействие, за което може да не е било помислено преди това. Освен това политиките могат да се прилагат по различни начини, като дори в много случаи целта им не е да се предписва конкретен начин на изпълнение. Това означава, че при оценките на оперативната съвместимост на политиките съществуват две допълнителни предизвикателства:

- възможно е лицата, изготвящи изискванията, да имат ограничени познания по отношение на цифровото изпълнение;
- възможно е много въпроси във връзка с цифровото изпълнение все още да стоят отворени, тъй като процесът е в самото си начало.

За да преодолеят тези предизвикателства, в последните години Комисията и няколко държави членки изготвиха практически контролни списъци въз основа на ЕРОС, които са лесноразбираеми за създателите на политики и на които те могат да отговорят¹². Тези въпросници могат да послужат като отправна точка за създателите на политики, които желаят да открият начините, по които дадена политика може да доведе до подобряване на трансграничната оперативна съвместимост, или рисковете, които пораждаат нови предизвикателства пред трансграничния поток от данни. Освен това те могат да насочат създателите на политики към по-нататъшни стъпки, които да бъдат предприети, когато се разглеждат подробно отворените въпроси (напр. чрез включване на експерти с различен професионален опит).

3.4.1.5.2 Най-добра практика 2: специализирана рамка за оперативна съвместимост като отправна точка

Работата, свързана с единната оценка, може да бъде улеснена, ако организацията вече разполага с цялостно управление на оперативната съвместимост, приведено в съответствие с ЕРОС. В този случай не е необходимо да се използва ЕРОС като отправна точка за извършване на оценката. Използването на специализираните рамки за оперативна съвместимост (напр. национална рамка за оперативна съвместимост или секторна рамка за оперативна съвместимост) за извършване на оценката дава възможност да се гарантира по-голяма добавена стойност и по-опростен подход. По-долу са дадени примери за процеси на управление на оперативната съвместимост, които са приведени в съответствие с ЕРОС и които може да разпознаете от собствения си опит.

- Някои държави членки са „транспонирали“ ЕРОС в **национален закон за оперативната съвместимост** и са добавили изисквания, които са специфични за контекста на тяхната държава членка¹³. В тези случаи оценката може да послужи, за да се проучи по какъв начин задължителните изисквания ще се впишат в тази структура.
- Някои държави членки въведоха **национални референтни архитектури за оперативна съвместимост**, които са приведени в съответствие с ЕРОС (някои от тях се основават на Европейската референтна архитектура за оперативна съвместимост)¹⁴. С оценката може да се проучи по какъв начин изискванията се вписват в тези национални архитектури.
- Някои държави членки въведоха **рамки за управление на данните**, които включват препоръките от ЕРОС. Оценката може да се основава на тези практики.
- Някои международни организации, като Световната банка, използват ЕРОС като водещ принцип за своите инициативи, например [ID4D \(Identification for development\)](#), която има за цел да се подпомогнат практикуващите специалисти да проектират и внедряват приобщаващи и надеждни системи за установяване на самоличността (ID).

¹²Примерите включват практики в [Инструмент # 28 от Инструментариума за по-добро регулиране на Европейската комисия](#); Дания [Законодателство, подготвено за цифровите технологии \(digst.dk\)](#); и Германия [Цифрова проверка: Усъвършенстване на бета версията стъпка по стъпка | Цифрови услуги \(bund.de\)](#).

¹³ Примери могат да бъдат намерени в Обсерваторията за национални рамки за оперативна съвместимост [NIFO — National Interoperability Framework Observatory](#).

¹⁴ Пример за това е [Полша](#), както и [Малта](#).

Въпросите, свързани с привеждането в съответствие с дадена национална или специализирана рамка, могат да включват:

- По какъв начин изискванията се вписват в управлението на оперативната съвместимост в нашата организация?
- По какъв начин изискванията се вписват в структурата на архитектурата?
- Документирали ли сме засегнатите потоци от данни, както се изисква съгласно националната ни структура за оперативна съвместимост?

3.4.1.5.3 Най-добра практика 3: инструменти за повторно използване

Тази отправна точка е от значение за всички организации, които не разполагат със специален метод за оценки (на оперативната съвместимост) или разполагат със специален метод, но не и такъв, който е приведен в съответствие с ЕРОС. Освен това тя представлява ценен подход за провеждане на по-конкретна оценка на задължителните изисквания (напр. за проверка на съответствието с даден стандарт).

Разработени са няколко решения в подкрепа на извършването на оценка въз основа на ЕРОС за различни цели. Всички тези решения трябва да бъдат адаптирани, за да бъдат изцяло в подкрепа на оценките на оперативната съвместимост в бъдеще, но те могат още отсега да послужат за предоставяне на някои полезни насоки. Когато оценката показва висок резултат, въздействието върху трансграничната оперативна съвместимост следва да бъде положително; ниското ниво на съответствие пък следва да доведе до нисък резултат. Следват примери за такива инструменти.

- За оценки, които се отнасят до промяна в съществуваща цифрова публична услуга: [инструментите за зрялост на оперативната съвместимост \(IMAPS, SIQAT и GIQAT\)](#). Това са инструменти за самооценка, с които се оценява зрялостта на оперативна съвместимост на цифровите публични услуги на всички равнища на управление. Поради това те представляват ценни отправни точки, макар и да трябва да бъдат адаптирани, тъй като оценките на оперативната съвместимост се отнасят до задължителни изисквания, а не до конкретни цифрови публични услуги. Ако бъде избрано такова решение, за доклада следва да се представят онлайн въпросници за оценка на зрялостта на оперативната съвместимост наред с препоръки.
- За оценки, които се отнасят до стандарт или спецификация: [CAMSS](#) представлява инструмент за самооценка, с който се оценява поддръжката на избрани стандарти и/или спецификации във връзка с оперативната съвместимост. За доклада следва да се представи онлайн въпросник за оценка на оперативната съвместимост.

3.5 Набелязване на решението

Основен принцип, на който се набляга в Акта за оперативно съвместима Европа, е значението и стойността на повторното използване на съществуващите решения за оперативна съвместимост (напр. стандартизирани градивни елементи или основни речници) за насърчаване на оперативната съвместимост, хармонизирането и ефективното използване на публичните ресурси. Този подход не само води до подобряване на трансграничната оперативна съвместимост, но допринася също за ефективността на разходите и съгласуваността между публичните услуги в ЕС.

В Акта за оперативно съвместима Европа се посочва, че по време на процеса на оценка на оперативната съвместимост организациите трябва да оценят приложимостта и следователно възможността за повторно използване на съществуващите решения, и по-специално на определените „решения за оперативно съвместима Европа“. Това са решения за оперативна

съвместимост (напр. стандарти, градивни елементи и основни речници), които са проверени и препоръчани от Комитета за оперативно съвместима Европа благодарение на техния потенциал за подобряване или изграждане на (трансгранична) оперативна съвместимост, когато е необходимо.

Основните цели на този етап са следните:

1. да се набележат съответните решения за оперативно съвместима Европа, които могат да отговорят на нуждите в областта на оперативната съвместимост, посочени във Вашата оценка;
2. да се оцени начинът, по който тези решения могат да бъдат интегрирани във Вашата услуга, за да се подобри оперативната съвместимост;
3. да се разгледат други каталози с решения за повторно използване, независимо дали на равнището на ЕС или на национално равнище, които може да съдържат подходящи подходи.

Като се приоритизира повторното използване на съществуващите решения, може да се ускори разработването на оперативно съвместими услуги, да се ограничи дублирането на усилия и да се осигури съответствие с установените стандарти и практики в целия ЕС.

В следващите подраздели ще разгледаме начините, по които може ефективно да се установяват, оценяват и потенциално да се адаптират такива решения в контекста на Вашите специфични изисквания за услуги и оперативна съвместимост.

3.5.1 Проучване и оценка на съответните решения за оперативно съвместима Европа

Както беше споменато накратко по-горе, **решение за оперативно съвместима Европа** може да бъде всеки актив, който се отнася до правни, организационни, семантични или технически изисквания и който може да бъде повторно използван, чиято цел е да се постигне трансгранична оперативна съвместимост. Примерите включват концептуални рамки, насоки, референтни архитектури, технически спецификации, стандарти, услуги и приложения, както и документираните технически компоненти, например изходен код. **Решенията за оперативно съвместима Европа** са решения за оперативна съвместимост, препоръчани от Комитета за оперативно съвместима Европа (очаквани през 2025 г.).

3.5.2 Проучване на подходящи решения за оперативна съвместимост

Чрез [портала „Оперативно съвместима Европа“](#) (познат в миналото като Joinup) ще се предостави достъп до всички оперативно съвместими решения за Европа, като те ще бъдат маркирани по съответния начин и към тях ще има съответни функции за търсене. Освен това благодарение на портала ще се улесни търсенето на други подходящи решения, в това число решения с отворен код. Много решения обаче вече са налични на портала.

Националните портали могат да служат и като входни точки, където можете да търсите решения за подобряване на оперативната съвместимост, които могат да бъдат повторно използвани. Ако искате да получавате информация за

бъдещи подходящи решения, обмислете възможността да се присъедините към съответните общности, където ще намерите също повече информация и ще можете да участвате в обсъждания.

3.5.3 Оценка и подбор на подходящи решения за оперативно съвместима Европа

Когато се оценяват набелязаните решения и се прави подбор, следва отново да се имат предвид конкретните цели на оценката, поставени по време на първия етап. Като цяло тази част от оценката се извършва, за да се **увеличат шансовете за постигане на оперативна съвместимост** в бъдеще, когато изискванията бъдат изпълнени.

Обща характеристика на решенията за оперативно съвместимата Европа и решенията за оперативна съвместимост е, че и двете могат да бъдат използвани повторно. Набелязването на решения, които могат да бъдат използвани повторно, още в началото на процеса може да допринесе за разработването на изискванията или адаптирането им така, че да бъде възможно повторното използване на тези решения, което от своя страна ще даде възможност за икономии на разходи при изпълнението на изискванията.

По време на тази стъпка обаче при оценката може да се следват много различни подходи, в това число:

- **проучване:** поддържане на отворени аспекти, за да могат да бъдат използвани повторно (напр. решение за оперативно съвместима Европа);
- **информация:** предоставяне на информация на изпълнителите чрез доклада за оценка за съществуващите решения, които потенциално могат да бъдат използвани при изпълнението;
- **планиране:** документиране на необходимостта от разработване на инструмент, който може да бъде използван повторно.

Решенията, посочени в доклада за оценка, не са автоматично задължителни за изпълнителите. Те обаче могат да им бъдат от полза, за да се свържат помежду си и да съгласуват усилията си, насочени към изпълнението, да пестят ресурси и автоматично да допринесат за по-висока оперативна съвместимост в целия ЕС. За тази цел следва не само да се оцени дали и къде има възможност за повторно използване, но също така, в зависимост от случая, да се изясни кое решение(я) може или следва да бъде използвано повторно или дали трябва да се разработи ново решение. Ако е възможно, може също да се свържете отново със заинтересованите страни, за да проверите резултатите си и да получите обратна връзка от тях за възможни решения.

3.6 Докладване

След завършването на оценката на въздействието върху оперативната съвместимост и набелязването на потенциални решения, следващата стъпка е да документирате Вашите констатации и препоръки в доклад за оценка. Този доклад е основен резултат от процеса на оценка на оперативната съвместимост. На портала „Оперативно съвместима Европа“ ще можете да изготвите доклада си въз основа на информацията, предвидена в приложението към Акта.

Специфичните особености при изготвянето, прегледа и финализирането на доклада са от значение, но те попадат извън обхвата на настоящата глава. За подробни насоки относно това как да структурирате и съставите доклада си за оценка на оперативната съвместимост (в това число специфични изисквания по отношение на съдържанието и формата) вж. [глава 4](#) от настоящите насоки, където ще намерите инструкции за изготвяне на ясен и информативен доклад, съгласно

който могат бъдат предприети действия и който отговаря на изискванията, определени в Акта за оперативно съвместима Европа.

3.7 Последващи действия

Със завършването на оценката на оперативната съвместимост и изготвянето на доклада се изпълнява задължителното изискване за извършване на оценка на оперативната съвместимост. За да се извлече максимална полза от извършването на оценката обаче, следва да се проследят заключенията и констатациите — като се отправят препоръки, предоставя се информация за констатациите или се предприемат конкретни действия.

Освен това по време на фазата на проследяване може да се разкрият нови предизвикателства или възможности, които не са били лесно забележими по време на първоначалната оценка. Поради това е важно да бъдете гъвкави и да сте готови да адаптирате плана за действие, така че да бъдат отразени действителните резултати и нововъзникващите изводи.

Последващите действия след констатациите от оценката дават възможност на организациите да гарантират, че оценките на оперативната съвместимост водят до значими подобрения в предоставянето на трансевропейските цифрови публични услуги.

Резюме

В настоящата глава се очертава цялостният процес за извършване на оценка на оперативната съвместимост, като се предоставя подробна пътна карта, включваща всички етапи — от първоначалната подготовка до непрекъснатото подобрение. Описаният процес представлява подход на най-добрите практики, който е подходящ за сложни проекти, изискващи задълбочена оценка на въздействието върху оперативната съвместимост.

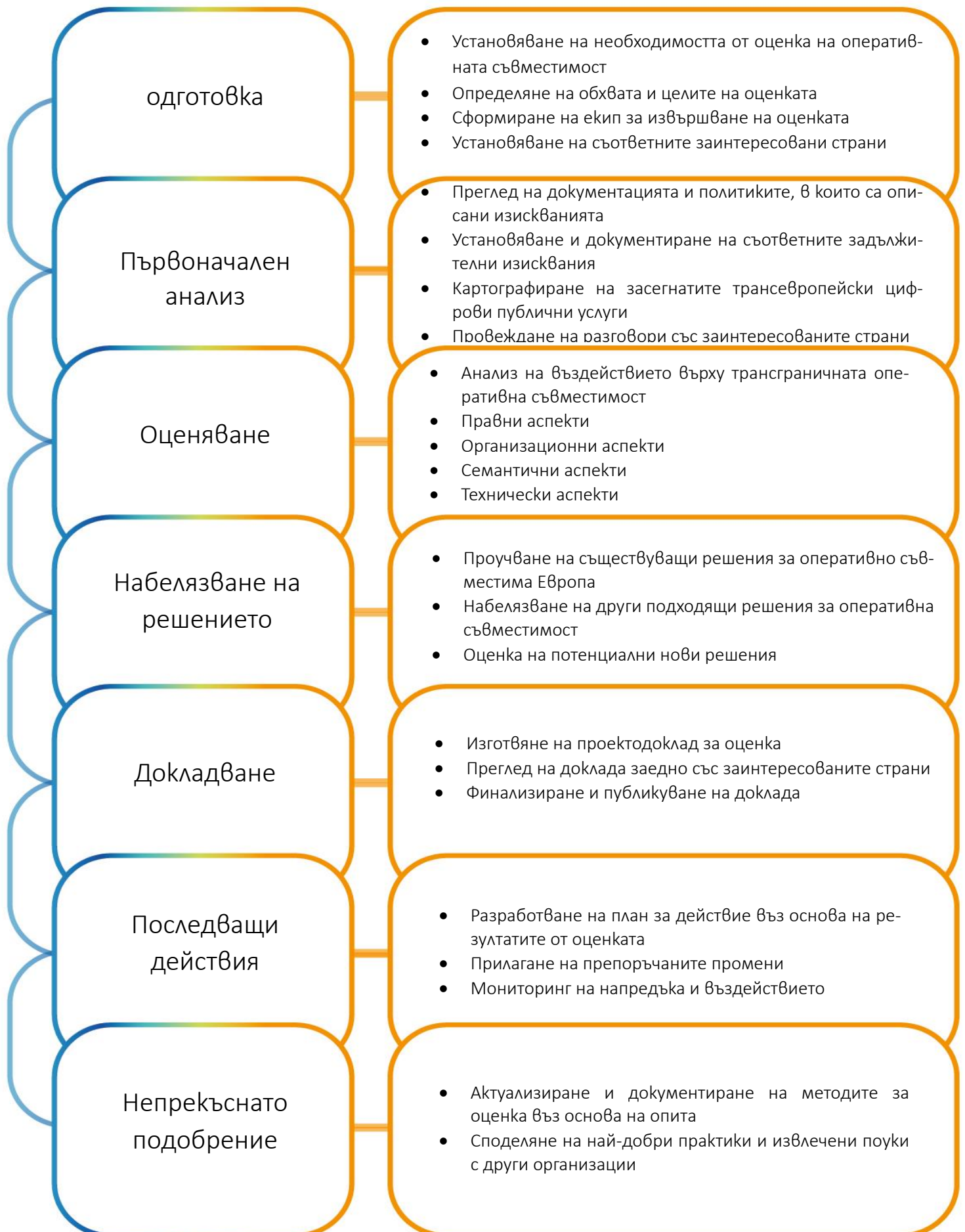
Важно е да се признае, че този подробен процес служи като идеална рамка, с помощта на която се представя цялостна картина на евентуалните аспекти на една пълномасщабна оценка на оперативната съвместимост. Ясно е обаче, че не всички проекти или организации имат нужда от такава подробна оценка или разполагат с ресурсите за нея.

Както беше подчертано в началото на настоящата глава, процесът на оценка на оперативната съвместимост следва да бъде адаптиран, за да отговаря на специфичните нужди, ограничения и характеристики на Вашата организация и проект. Обхватът и дълбочината на Вашата оценка следва да бъдат пропорционални на мащаба и потенциалното въздействие на инициативата, която оценявате.

Организациите следва да имат свободата да мащабират и адаптират този процес, така че да отговаря техните конкретни обстоятелства. За тази цел може да е необходимо да се съсредоточите върху едни фази повече от други, да комбинирате стъпки или да адаптирате нивото на детайлност на анализа предвид наличните ресурси и сложността на оценяваната услуга. Важното е да се спазват основните принципи на оценката, като същевременно се гарантира, че процесът продължава да бъде управляем и е източник на ценна информация в рамките на Вашите специфични обстоятелства.

В следващата фигура накратко е разяснен пример за процес, който представлява най-добра практика.

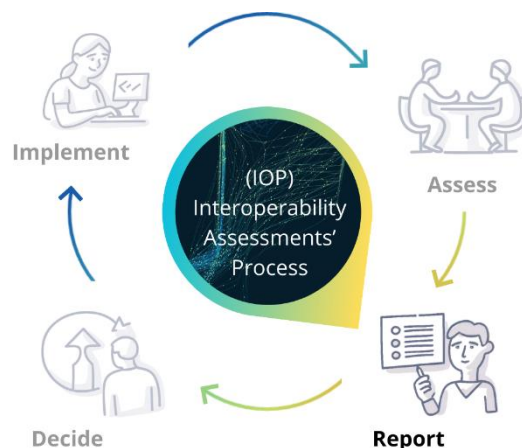
Подробен пример за най-добра практика за цялостен процес

4 Как се документира оценката с изчерпателен доклад?

Целта на настоящата глава е да се предостави подкрепа по отношение на начина, по който се документира резултатът от оценката на оперативната съвместимост в изчерпателен доклад. Докладът има важна функция в цикъла на оценката: той представлява подходяща основа за вземане на решения, а след това може да подпомогне изпълнението, като въз основа на доклада могат да бъдат представени предложения за подобряване на трансграничната оперативна съвместимост на трансевропейските цифрови публични услуги. Не на последно място, чрез него се предоставя информация за мониторинга не само в рамките на Акта за оперативно съвместима Европа, но и потенциално на други свързани схеми за наблюдение на цифровото управление.

Изисквания към доклада за оценка съгласно Акта за оперативно съвместима Европа

Публичните организации могат сами да решават по какъв начин да организират процеса на оценка, но с правния текст на Акта за оперативно съвместима Европа се определят много ясни изисквания по отношение на доклада¹⁵ за оценка, който:

1. трябва да бъде публикуван най-малко на един официален уебсайт;
2. трябва да бъде в машинночитим формат;
3. трябва да съдържа резултата от оценката (включително елементите, посочени в приложението към Акта за оперативно съвместима Европа);
4. трябва да бъде предаден по електронен път на Комитета за оперативно съвместима Европа;
5. не трябва да съдържа чувствителна информация.

Тези изисквания са разяснени по-подробно в следващите подраздели.

4.1 Публикуване на официален уебсайт

Докладът за оценка служи за предоставяне на информация не само на лицата, вземащи решения, и изпълнителите, но и на всички останали, които може да се наложи да извършат съответни оценки в бъдеще. Поради тази причина той следва да бъде публично достъпен най-малко на един официален уебсайт. Официален уебсайт в този случай означава публичен уебсайт, за който постоянно отговаря публична организация, но не е задължително да е уебсайт на организацията, извършваща оценката. **Националните**

компетентни органи определят това публично място.

Няма законово изискване да се създава нов уебсайт за тази цел. Освен това докладът е достъпен на портала „Оперативно съвместима Европа“. В идеалния случай следва да има връзки към доклада на всички уебсайтове, където лицата, за които докладът за оценка може да бъде от полза,

¹⁵ Вж. член 3, параграф 2, второ изречение и съображение 22 от Акта за оперативно съвместима Европа.

обикновено търсят и намират такава информация. Възможно е да се направи също допълнителна публикация в други формати (напр. на хартия или в специализирани журналы).

4.2 Машинночетимост

Машинночетимостта на доклада означава, че информацията е **предоставена по начин, който лесно може да се обработва и разбира от машини**. Това означава, че не е достатъчно тази информация да бъде с отворен достъп и в цифров формат. Машинночетимите данни съответстват на специфични структури или формати, които дават възможност на автоматизираните системи да ги интерпретират, без да се изисква намеса от човека.

За целите на докладите за оценка машинночетимостта може да бъде осигурена с помощта на подходяща **схема на метаданни**. Освен това съпоставимостта и възможността за повторно използване на докладваните данни могат да бъдат подобрени чрез повторно използване на стандартизирани начини за представяне на данните (напр. привеждането им в съответствие със съответните семантични модели, които понастоящем са в процес на разработка). Инструментите, предлагани от Комисията, може да бъдат от полза, за да се гарантира машинночетимостта в бъдеще. Тези инструменти включват **онлайн инструмент за представяне на доклада** директно на портала за оперативно съвместима Европа. Освен това могат да бъдат разработени **интерфейс за приложно програмиране и съответната документация**, така че да могат да се обменят машинночетими данни, като се включи този интерфейс за приложно програмиране във всеки един сървър.

Трябва да се има предвид, че изискването за публикуване на доклада в машинночетим формат не отменя задължението да се осигури **достъп до доклада на уебсайт в четим от човека формат**, за да може да бъде разбран директно от хората.

4.3 Минимална информация, включена в доклада

Минималната информация, която трябва да бъде включена в доклада, е посочена в приложението към Акта за оперативно съвместима Европа. Настоящите насоки обхващат само минималната информация и не включват никакви други елементи. Като един от помощните инструменти за оценките на оперативната съвместимост Комисията подготвя също модел на данни за докладите за оценка, които ще бъдат публикувани на портала „Оперативно съвместима Европа“. Таблицата по-долу съдържа някои предложения, които ще Ви помогнат да представите информацията в машинночетим формат. Както вече бе споменато, това не изключва едновременно публикуване в други формати.

Таблица 1: Осигуряване на машинночетимост на информацията

• Елемент	• Модели на данни, които могат да бъдат използвани
• 1. Обща информация	

• Субектът на ЕС или органът от публичния сектор, представящ доклада, и друга свързана информация	• Основен речник на публичните организации
• Съответна инициатива, проект или действие	• Този елемент следва да помогне на ползвателя да разбере контекста на оценката на оперативната съвместимост. Например в него може да бъдат предоставени връзки към други официални уебсайтове, където ще бъде публикувано законодателното предложение или поканата за участие в търг. Институциите на ЕС могат например да включват връзки към портала „Споделете мнението си“. • За правните ресурси подходящо решение е 3a ELI — EUR-Lex (europa.eu).
• 2. Изисквания	
• Съответни трансевропейски цифрови публични услуги	• Профил в приложението на Основния речник на публичните услуги
• Оценени задължителни изисквания	• Съществуват различни практики за документиране на изискванията (напр. истории от потребители или случаи на употреба). Чрез тях се създава добавена стойност в различен контекст (вж. също глава 3). • Потенциална отправна точка: Основен речник на критериите и на доказателствата, Основен речник на оценките.
• Съответни заинтересовани публични и частни страни	• В този елемент може да е достатъчно просто да се посочи категорията на заинтересованите страни, а не всяка конкретна заинтересована страна. Чрез инструментите, които понастоящем се разработват от Комисията, ще се осигури структуриран начин за събиране на тази информация. • Като решение за семантична оперативна съвместимост може да се използват контролирани речници на публичните и частните субекти (напр. основен речник на

		предприятията) и онтология на домейните като NACE ¹⁶ или КОФОГ ¹⁷ .									
	Установено въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост	С инструментите, предоставени от Комисията, ще се събира тази информация за всеки аспект на оперативната съвместимост, следвайки логиката на ЕРОС.									
	Установено въздействие върху правната трансгранична оперативна съвместимост	Използвайте националната рамка за оперативна съвместимост или ЕРОС като базов вариант и отбележете най-подходящия отговор, като поясните, ако е необходимо (най-малко за четимия от човека формат): <table border="1"> <tr> <td>Полезно</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Незначително</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Рисково</td><td></td><td></td></tr> </table>	Полезно			Незначително			Рисково		
Полезно											
Незначително											
Рисково											
	Установено въздействие върху организационната трансгранична оперативна съвместимост	Използвайте националната рамка за оперативна съвместимост или ЕРОС като базов вариант и отбележете най-подходящия отговор, като поясните, ако е необходимо (най-малко за четимия от човека формат) <table border="1"> <tr> <td>Полезно</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Незначително</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Рисково</td><td></td><td></td></tr> </table>	Полезно			Незначително			Рисково		
Полезно											
Незначително											
Рисково											
	Установено въздействие върху семантичната трансгранична оперативна съвместимост	Използвайте националната рамка за оперативна съвместимост или ЕРОС като базов вариант и отбележете най-подходящия отговор, като поясните, ако е необходимо (най-малко за четимия от човека формат) <table border="1"> <tr> <td>Полезно</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Незначително</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Рисково</td><td></td><td></td></tr> </table>	Полезно			Незначително			Рисково		
Полезно											
Незначително											
Рисково											
	Установено въздействие върху техническата трансгранична оперативна съвместимост	Използвайте националната рамка за оперативна съвместимост или ЕРОС като базов вариант и отбележете най-подходящия отговор,									

¹⁶ NACE (Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenne) представлява класификационна система за стандартите в европейската промишленост за кодиране на бизнес класификации.

¹⁷ Класификацията на функциите на държавното управление е разработена в сегашната си версия през 1999 г. от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и е публикувана от Статистическия отдел на ООН като стандарт за класифициране на целите на управленските дейности.

		като поясните, ако е необходимо (най-малко за четимия от човека формат) <table> <tr> <td>Полезно</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Незначително</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Рисково</td><td></td><td></td></tr> </table>	Полезно			Незначително			Рисково		
Полезно											
Незначително											
Рисково											
3. Резултати											
Набелязани за използване решения за оперативно съвместима Европа	- Те все още не са налични, но планът е да имат единни идентификатори, както и връзки към съответните страници на портала „Оперативно съвместима Европа“. - Докладът следва да включва списък на решенията за оперативно съвместима Европа, които са набелязани като подходящи за използване при изпълнението на изискванията. Ако нито едно решение не бъде оценено като подходящо, това също следва да се отбележи.										
Други подходящи решения за оперативна съвместимост, когато е приложимо (включително интерфейси за взаимодействие между машините)	- Докладът следва да включва списък на решенията за оперативна съвместимост, различни от набелязаните решения за оперативно съвместима Европа. - В идеалния случай докладът следва да включва връзки към съответните решения на портала за оперативно съвместима Европа, национални или други съответни портали.										
Оставащи пречки пред трансграничната оперативна съвместимост	Докладът следва да включва списък на оставащите установени пречки пред трансграничната оперативна съвместимост, свързани с оценените задължителни изисквания. Структурираната информация може да се комбинира с кратко обяснение защо не може да се предприемат мерки срещу тези пречки и какво е необходимо, за да бъдат преодолени.										

4.4 Предаване на Комитета за оперативно съвместима Европа

Информацията в докладите не е от значение само за решенията, които се изготвят въз основа на нея, и за изпълнителите на тези решения, но тя има и важна насочваща функция за Комитета за оперативно съвместима Европа. Ако докладите съдържат висококачествени данни, те могат да бъдат използвани за вземане на основани на данни решения относно бъдещите приоритети (напр. чрез програмата за оперативно съвместима Европа).

Поради това съгласно Акта за оперативно съвместима Европа се изисква докладите да се предават по електронен път на Комитета. Докладите, подадени чрез онлайн инструмента за докладите за оценка, наличен на [портала „Оперативно съвместима Европа“](#), се считат за предадени на Комитета. Предадените данни ще бъдат използвани за мониторинг и ще бъдат достъпни за други заинтересовани страни чрез портала „Оперативно съвместима Европа“. В бъдеще информацията ще може да бъде подобрена чрез данни, основани на приложно-програмни интерфейси, така че да се предоставят актуализирани статистически данни от оценката (както е показано в този пример от [Франция](#)).

Версията, предадена по електронен път на Комитета, следва да не съдържа чувствителна информация.

4.5 Защита на чувствителната информация

Преди докладът да се публикува, публичните организации следва да се уверят, че неговото публикуване няма да застраши защитените лични данни, правата върху интелектуалната собственост или търговските тайни, обществения ред или сигурността. В случай че задължителните изисквания се отнасят до критичните системи на държавите членки, информацията в доклада следва да остане на достатъчно високо равнище, така че да не съдържа данни, които могат да застрашат сигурността на тези системи (напр. описанието на изискванията може да бъде на относително високо равнище и да бъде представено по начин, който не застрашава сигурността). Друг вариант е просто да се пропусне чувствителната информация. Ако самото изискване представлява чувствителна информация, тогава не е необходимо докладът да се публикува в неговата цялост, а вместо това той може да се публикува в редактирана форма заедно с обяснение на правното основание за изключването на определена информация (напр. причината, поради която се счита, че това е чувствителна информация). Въпреки това докладът трябва да бъде изготвен и предаден на заинтересованите страни по сигурен начин.

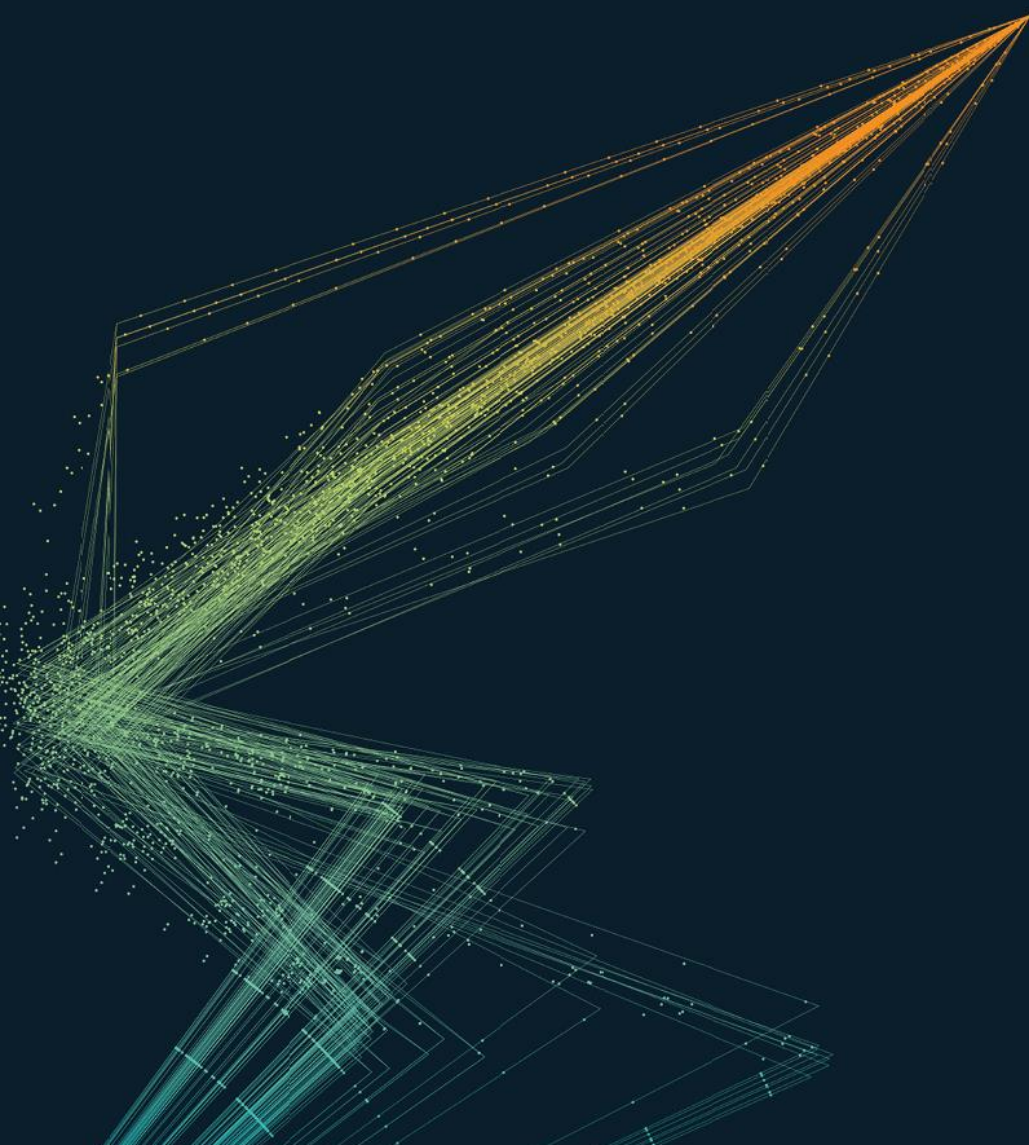
Резюме

В доклада следва да се обобщят задължителните изисквания, които са били оценени; трансевропейските цифрови публични услуги, които са били набелязани; установеното въздействие върху трансграничната оперативна съвместимост; както и препоръчаните решения за оперативно съвместима Европа или други решения за оперативна съвместимост. Освен това в него следва да се наблегне на всички оставащи пречки пред оперативната съвместимост, които са били набелязани по време на оценката.

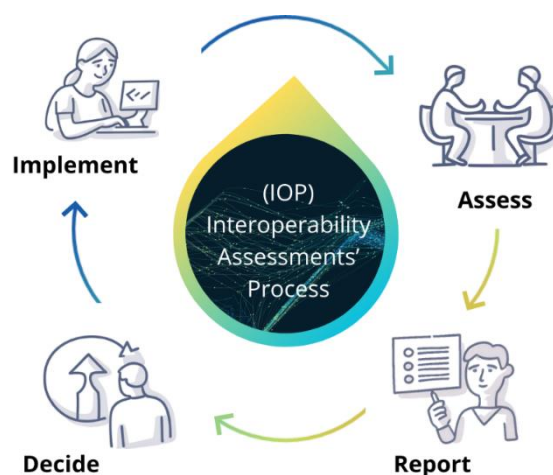
От Комисията се изисква да предостави технически инструменти в подкрепа на оценката за оперативна съвместимост, включително онлайн инструмент за улесняване на изготвянето на доклада и публикуването му на портала „Оперативно съвместима Европа“. Планира се всички инструменти да се основават на модел с отворени данни, извлечен от общия контролен списък за докладите за оценка на оперативната съвместимост (включен в приложението към Акта).

Използването на инструментите не е задължително, но е силно препоръчително, тъй като те ще бъдат включени и в по-широкия контекст на портала „Оперативно съвместима Европа“, където се публикуват докладите, като по този начин ще бъдат достъпни за повече заинтересовани страни, например публични организации, с което ще се засили взаимното обучение и повторното използване на данни, понятия и решения.

5 Как може да въведете добро управление на процеса на оценката на оперативната съвместимост във Вашата организация?

В следващата глава се предоставят съвети относно управлението във връзка с различни аспекти на създаването, прилагането и управлението на оценки на оперативната съвместимост за първи път в субект на ЕС или орган от публичния сектор. Като се има предвид разнообразието от структури и процеси в публичните организации и разнообразните теми, които могат да бъдат разгледани при оценката на оперативната съвместимост (правни, технически, семантични и организационни въпроси), в настоящата глава не може да се предложи универсално решение, но все пак се набляга на общите послания. Те не са задължителни, тъй като компетентните органи на ЕС и националните органи трябва да установят или да помогнат за установяването на режима на управление на процесите на оценка, както и да издадат всички допълнителни насоки, които може да бъдат необходими. В настоящата глава ще се разгледат по-подробно:

1. установяване на добро управление на оценките;
2. вземане под внимание на специфичния контекст;
3. осигуряване на устойчивост на процеса и взаимно обучение
4. (меки) фактори за оценки на оперативната съвместимост

5.1 Установяване на добро управление

Съгласно Акта за оперативно съвместима Европа извършването на оценки на оперативната съвместимост се оставя на административната преценка на съответните публични организации. Това означава, че субектите, които извършват оценки на оперативната съвместимост, могат да вземат решение относно най-добрия процес и неговите особености, при условие че спазват общите изисквания, определени в член 3 от Акта за оперативно съвместима Европа.

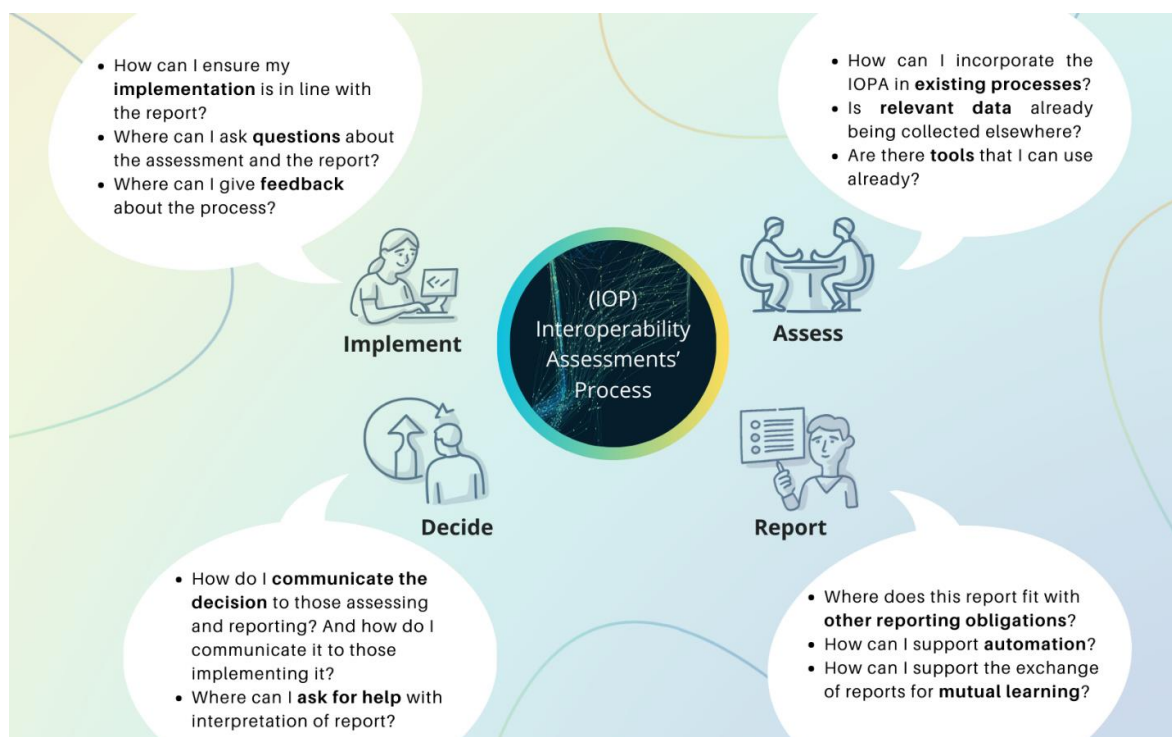
Когато става въпрос за управлението на оценките на оперативната съвместимост като цяло, от решаващо значение е оценката на оперативната съвместимост да не се разглежда като изолирано действие, а по-скоро като част от по-голяма екосистема в рамките на цялостното функциониране на публичната организация (включително процесите на изготвяне на политики, процесите на оценка и жизнения цикъл на цифровите публични услуги) и по този начин да се обвърже с управлението на тези процеси и на жизнения цикъл на информационните технологии.

Това е част от подготвения за цифровите технологии подход към изготвянето на политики¹⁸ — процесът на формулиране на подготвени за цифровите технологии политики и законодателство, като от самото начало на цикъла на политиката се вземат предвид цифровите аспекти, за да се гарантира, че политиките са подготвени за ерата на цифровите технологии, подготвени за бъдещето и оперативно съвместими. Например в случаите, посочени в настоящите насоки, културното разделение между правния и цифровия свят може да доведе до неочаквани разходи за изпълнение, тъй като въздействието от задължителните изисквания не е било разгледано на

¹⁸ Допълнителна информация може да се намери тук: [Подготвено за цифровите технологии изготвяне на политики | Портал „Оперативно съвместима Европа“](#), както и в практическите примери, посочени в глава 3: практики в [Инструмент # 28 от Инструментариума за по-добро регулиране на Европейската комисия](#); Дания [Законодателство, подготвено за цифровите технологии \(digst.dk\)](#); и Германия [Цифрова проверка: Усъвършенстване на бета версията стъпка по стъпка | Цифрови услуги \(bund.de\)](#).

достатъчно ранен етап. С подготовения за цифровите технологии подход към изготвянето на политики тук се цели да се ограничи това разделение, като се спомогне за най-доброто използване на цифровите технологии и данни с оглед безпроблемно прилагане на новите изисквания до постигане на желаното въздействие.

Поради това отправната точка следва да бъде интегрирането на оценката на оперативната съвместимост във всички съществуващи процеси. Това може да включва консултации със заинтересованите страни, цифрови проверки или вече съществуващи процеси на оценка. Имайте предвид, че колкото по-рано бъде извършена оценката, толкова по-лесно ще бъде да се преодолеят всички потенциални проблеми с трансграничната оперативна съвместимост и по този начин да се подобри качеството на засегнатите услуги. Поради това при установяването на процеса се гарантира, че оценката се извършва на възможно най-ранен етап.

Примерни въпроси за участниците в различни етапи на процеса на оценка на оперативната съвместимост с цел да се установи режим на добро управление на оценките на оперативната съвместимост

Може да се наложи също непрекъснато управление на отделните оценки. Ефективното съгласуване на усилията на персонала с процесите на управление (обхващащи различни организационни равнища) може да доведе до значително намаляване на работата, която е необходима. За тази цел държавите членки могат сами да решат как да разпределят вътрешните си ресурси и да оформят сътрудничеството¹⁹.

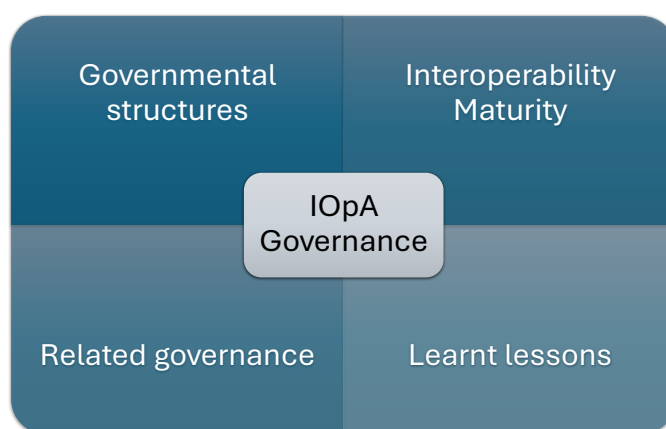
Съгласно член 17 от Акта за оперативно съвместима Европа единното звено за контакт на всяка държава членка трябва да подпомага органите от публичния сектор в държавата членка при

¹⁹ „За да се гарантира ефективността и ефикасността при изпълнението на тази задача, дадена държава членка може да вземе решение относно вътрешните ресурси и сътрудничеството между своите органи от публичния сектор, необходими за да се подпомогне извършването на тези оценки на оперативната съвместимост.“ (съображение 16 от Акта за оперативно съвместима Европа).

създаването или адаптирането на процесите, чрез които те извършват оценки на оперативната съвместимост. Подобна задача имат координаторите на оперативната съвместимост в рамките на субектите на Съюза (член 18 от Акта за оперативно съвместима Европа).²⁰ Ако не сте сигурни как да интегрирате процеса на оценяване или управлението като цяло, помислете дали да не се свържете с Вашето единно звено за контакт, за да разберете дали там разполагат с информация относно подхода, избран от други публични организации за установяване на процеса. Освен това Комисията планира да събира добри практики, материали за обучение и други възможности за обмен на информация на портала „Оперативно съвместима Европа“

5.2 Зависимост от контекста

Бъдещата настройка на процеса на оценяване зависи до голяма степен от контекста, в който той ще бъде интегриран. Въпреки това има някои общи точки, които трябва да имате предвид.

5.2.1 Правителствени структури

Всяка публична организация трябва да интегрира оценката на оперативната съвместимост в различни правителствени структури — някои по-централизирани, а други по-децентрализирани. Особено в държавите членки, които имат федерална държавна структура, може да има няколко компетентни органа, които трябва да работят заедно със своите единни звена за контакт, за да има постоянен поток на информация. Ето защо е важно при установяването на процесите в дадена публична организация да се разбере конкретната управленска среда и да се следват насоките на съответните единни звена за контакт или координатори на оперативната съвместимост.

5.2.2 Зрялост на оперативната съвместимост

Зрелостта на оперативната съвместимост на организацията също влияе върху процеса на оценка на оперативната съвместимост. Организациите с по-високи нива на оперативна съвместимост може да се нуждаят от по-малко ресурси за извършването на тези оценки благодарение на вече съществуващи стратегии и инструменти. Това може да включва прилагането на национални рамки за оперативна съвместимост, ИТ стратегии, референтни архитектури, основни речници или

²⁰ „Единното звено за контакт има следните задачи: (...) да подпомага органите от публичния сектор в държавата членка да създадат или да адаптират своите процеси за извършване на оценките на оперативната съвместимост, посочени в член 3 и в приложението“; и член 18 от Акта за оперативно съвместима Европа: „Координаторът на оперативната съвместимост предоставя подкрепа на в рамките на субекта на Съюза с оглед създаването или адаптиране на вътрешните процеси извършването на оценката на оперативната съвместимост“. (Член 17 от Акта за оперативно съвместима Европа)

установени процеси на консултации. Ако вече са въведени процеси за оценка на оперативната съвместимост (напр. вече използвате инструменти за оценка на зрелостта на оперативната съвместимост на съществуващи цифрови публични услуги), помислете как тези процеси и/или техните резултати могат да бъдат интегрирани в процеса на оценка на оперативната съвместимост. Ако това не е така във Вашия случай, помислете дали можете да комбинирате провеждането на оценки на оперативната съвместимост с мерки, които биха засилили цялостната зрялост на оперативната съвместимост на Вашата организация.

5.2.3 Извлечени поуки от предишни случаи

Може да набележите определени процеси във Вашата организация, при които вече има високо ниво на оперативна съвместимост. Независимо дали оперативната съвместимост се прилага за трансгранично равнище или не, следва да извлечете поуки от тези случаи, тъй като същите механизми могат да бъдат приложими и в други случаи на употреба. Няма значение дали конкретният случай не съответства идеално на Вашия случай на употреба; все пак можете да адаптирате някои части от процеса или да разгледате тези случаи, за да постигнете по-добро разбиране на оперативната съвместимост и свързаните с нея процеси. Свързани оценки могат да бъдат намерени и в областта на информационната сигурност или защитата на данните и да послужат като полезни примери.

5.2.4 Съществуващо свързано управление

Съгласно член 17, параграф 4 от Акта за оперативно съвместима Европа от държавите членки се изисква да създават необходимите структури за сътрудничество между всички национални органи, участващи в прилагането на Акта за оперативно съвместима Европа. Те могат да се основават на съществуващи мандати и процеси. Възможно е вече да съществуват процедури за вземане на някои решения, които са правно, договорно или технически обвързващи за публичните организации, и тези процеси може да са предмет на съществуващи управленски структури и процедури, например оценки на въздействието. Опитайте се да определите мястото на оценката на оперативната съвместимост в тези процеси, например като набележите други съответни оценки, за да намерите най-подходящата входна точка за оценките на оперативната съвместимост и да определите евентуални „оценки посестрими“. Освен това извличането на поуки от подобни оценки ще Ви помогне да определите дали е необходимо да се извърши оценка на оперативната съвместимост във Вашия случай или задължението е било изпълнено чрез „оценка посестрима“ или предишна оценка.

5.3 Устойчивост, непрекъснато подобрене и взаимно обучение

Като всеки организационен процес процесът на оценка на оперативната съвместимост и неговото управление трябва да бъдат устойчиви и подобрявани с течение на времето. За тази цел от ползва могат да бъдат методи като цикълът „наблюдаване-ориентиране-решение-действие“ (OODA или Observe-Orient-Decide-Act) или цикълът „планиране-изпълнение-проучване-адаптиране“ (PDSA или Plan-Do-Study-Adjust).

Докато трупате опит с оценките на оперативната съвместимост, отделете време да разгледате и документирате извлечените поуки по отношение на целия процес, но и на отделните стъпки. Кое върши добра работа? Пред какви предизвикателства бяхте изправени? По какъв начин могат да се усъвършенстват методите за оценка? Този размисъл може да ви накара да актуализирате подхода си към оценката, така че предишният опит да бъде от полза при бъдещите оценки. Обмислете възможността да създадете документ на „извлечените поуки“ или да актуализирате вътрешните си насоки за оценка, за да документирате тези изводи.

За тази цел помислете също за прилагането на задължителното изискване. Дори ако сте много прецизни при разработването на своя общ план за прилагане, е възможно да пренебрегнете някои аспекти, които на практика може да попречат на прилагането и на цялостния процес. Установете механизми за обратна връзка, за да може да предоставите тази информация на лицата, които действително извършват оценките. Фактът, че отговорността за цялата оценка ще бъде разпределена между всички участници във веригата на процеса е положителен страничен продукт. Това следва да доведе до повишаване на мотивацията и на качеството на резултатите от оценката. Постоянната обратна връзка е и в основата за непрекъснато подобряване на процеса, поради което следва да се извършва и извън рамките на индивидуалните оценки на оперативната съвместимост.

По-напредналите организации могат да използват също методи като цикъла OODA или цикъла PDSA. Например управлението на оценката на оперативната съвместимост може да включва механизъм за наблюдение на изпълнението на приетия процес на оценка на оперативната съвместимост на всеки отделен етап, взаимовръзката между тези различни етапи, както и наблюдение на цялостния процес (включително неговото управление). Тези методи следва да се разглеждат непрекъснато с оглед подобряване на ефективността и ефикасността на процеса на оценка на оперативната съвместимост.

Освен това е важно да се споделят най-добрите практики и извлечените поуки с други организации. Оперативната съвместимост е колективно начинание и обменът на знания може да доведе до ускоряване на подобренията в целия публичен сектор на ЕС. Обмислете възможността да допринесете за Общността за оперативно съвместима Европа²¹ или да се включите в партньорски обмен с други публични администрации. Единните звена за контакт и координаторите на оперативната съвместимост на национално равнище и на равнището на ЕС могат да играят роля за улесняване на процеса (особено в по-големи правителствени структури, които включват няколко компетентни органа).

5.4 (Меки) фактори

Някои по-общи мерки също могат да бъдат от значение при изпълнението на оценки на оперативната съвместимост.

5.4.1 Организационна култура

Когато става въпрос за работата по отношение на оперативна съвместимост, културният аспект на организациите също е от решаващо значение. Оперативната съвместимост е свързана със съвместна работа, като по този начин се развалят парадигми на тясноведомствено мислене не само в техническо, но и в организационно отношение. Необходим е специфичен начин на мислене, за да се признае стойността на оперативната съвместимост. В този смисъл оценките на оперативната съвместимост са нещо повече от технически процеси, тъй като могат да бъдат от основно значение, за да се стимулира организационна промяна. Чрез тези оценки в организациите се развива по-задълбочено разбиране за начините, по които си взаимодействат различните системи, и могат да се вземат по-информирани решения не само за развитието на ИТ, но и за развитието на политиките като цяло. Поради тази причина, когато обмисляте по какъв начин да извършите дадена оценка на оперативната съвместимост, следва да вземете предвид

²¹Все повече информация за Общността ще бъде предоставяна на портала „Оперативно съвместима Европа“.

и начина на мислене във Вашата организация, както и до каква степен нейните членове разбират съображенията за оперативна съвместимост и са отворени към тях.

5.4.2 Умения за извършване на оценки на оперативната съвместимост

За извършването на оценки на оперативната съвместимост се изискват специфични умения, които следва да бъдат налични в екипа(ите), който(които) ще извършва(т) конкретната оценка. Като цяло се препоръчва да разполагате с мултидисциплинарни екипи, тъй като при оценките може да бъдат засегнати въпроси от различни области — от политически въпроси до въпроси, свързани с ИТ, или правни въпроси²². Мултидисциплинарният екип се състои от хора с разнообразен опит, които работят съвместно по поставените задачи. Той може да включва експерти в конкретната област (напр. здравеопазване, данъчно облагане или образование), законодатели, разработчици на услуги, специалисти по правилата в бизнес средите и др. Като отправна точка за определяне на профилите, от които е възможно да се нуждаете, може да се вземат различните измерения на оперативната съвместимост (правни, организационни, семантични и технически).

При по-малките публични организации може да е трудно да се намерят подходящи експерти. Поради това е важно да се планират гъвкави мерки за подкрепа, при които може да се стигне до делегирането на извършването на оценки на оперативната съвместимост. Делегирането обаче не предполага прехвърляне на правна отговорност.

5.4.3 Проучване на възможностите за повторна употреба и автоматизация

Освен това се уверете, че за оценката на оперативната съвместимост се събират само съответните данни, така че да се сведат до минимум усилията и ресурсите за обработка на данни. Уверете се, че събраните данни могат да бъдат използвани повторно за свързани оценки и процеси във възможно най-голяма степен.

Възможно най-често използвайте повторно инструментите, предоставени от Комисията, за да автоматизирате тези задачи. Когато е необходимо, ги допълвайте, за да увеличите максимално тяхната автоматизация.

Резюме

За да се извлече пълната стойност на оценките на оперативната съвместимост, е необходимо да се установи режим на добро управление за целия процес. Това следва да се основава на интегрирането на оценките в съществуващите процеси (независимо дали те са добре установени и видни или е необходимо известно проучване). Единното звено за контакт в дадена държава членка или координаторът на оперативната съвместимост в даден субект на ЕС може да улесни обмена на знания с други публични организации, които също установяват свои процеси.

²² За вдъхновение вж. [Тематичен документ за мултидисциплинарните екипи](#).

Важно е да се вземе предвид контекстът, в който се провеждат тези оценки, тъй като правителствената структура, съществуващите процеси на управление, свързани с оценките, или съществуващите случаи на употреба, могат да бъдат източник на ценна информация, както и на възможности за повторна употреба. Освен това е препоръчително да се вземат предвид организационната култура, в рамките на която ще бъде извършена оценката, както и съществуващите умения.

6 Допълнителни ресурси и по-нататъшно развитие на настоящите насоки

Настоящите насоки трябва да послужат като първа отправна точка при разглеждането на оценките на оперативната съвместимост. Вече са налични някои допълнителни ресурси. Други са в процес на разработка или ще бъдат разработени през следващите месеци. Настоящата глава съдържа кратък преглед на наличните и бъдещите ресурси и завършва с кратко описание на бъдещото развитие на насоките.

6.1 Съществуващи ресурси

[Портал „Оперативно съвместима Европа“](#)

Порталът „Оперативно съвместима Европа“ е основна точка за обмен на знания както за Акта за оперативно съвместима Европа като цяло, така и по конкретни теми (напр. оценки на оперативната съвместимост и дори отделни решения за оперативна съвместимост).

Европейска рамка за оперативна съвместимост

[Европейската рамка за оперативна съвместимост](#) е водещият документ в областта на оперативната съвместимост на публичните услуги в ЕС. Основна характеристика на ЕРОС е, че в нея оперативната съвместимост се определя не само като технически въпрос, а като въпрос, обхващащ четири измерения (правно, организационно, семантично и техническо). В рамката се отправят 47 препоръки във връзка с 12 принципа и нейното по-нататъшно развитие ще се ръководи от Комитета за оперативно съвместима Европа.

Кратък преглед можете да видите тук: [Нова европейска рамка за оперативна съвместимост \(youtube.com\)](#)

Инструментариум на ЕРОС

[Инструментариумът на ЕРОС](#) е разработен така, че да служи като ръководство за националните публични администрации и да им осигурява инструментите, от които се нуждаят, за да приведат своите национални рамки за оперативна съвместимост в съответствие с ЕРОС с оглед насърчаване на оперативната съвместимост на национално равнище и на равнището на ЕС. Освен това там можете да намерите [решения](#), групирани по принципи.

[Насоки за по-добро регулиране и Инструментариум за по-добро регулиране](#)

В Насоките за по-добро регулиране се определят принципите, които Комисията следва при подготовката на нови инициативи и предложения, както и при управлението и оценката на съществуващото законодателство. Насоките се прилагат на всеки етап от законодателния цикъл. Те са придружени от Инструментариума за по-добро регулиране, в който насоките се прилагат на практика и който включва насоки, съвети и най-добри практики.

[Академия за оперативно съвместима Европа](#)

Академията за оперативно съвместима Европа (IOPEU Academy) е образователна инициатива, насърчавана от Комисията. Основната ѝ цел е да се повишат задълбочените цифрови умения в областта на оперативната съвместимост в рамките на публичните администрации. Това се постига чрез предлагане на масови отворени онлайн курсове (МООК) (в това число курсове за оперативна съвместимост като цяло, за ЕРОС и за Европейската референтна архитектура за оперативна съвместимост).

6.2 Бъдещи инструменти

Онлайн инструментите, които са предоставени от Комисията и се използват доброволно, могат да бъдат от помощ при извършването на оценката на оперативната съвместимост, както и изготвянето и публикуването на съответния доклад. Силно препоръчително е да се използват инструментите на Комисията, тъй като те ще бъдат включени и в по-широкия контекст на портала „Оперативно съвместима Европа“, където се публикуват докладите, като по този начин ще бъдат достъпни за повече заинтересовани страни, например публични организации, с което ще се засили взаимното обучение и повторното използване на данни, понятия и решения. Ако искате да допринесете за разработването на тези инструменти, като споделите своя опит и идеи, можете да се включите в работилниците, популяризирани на портала „Оперативно съвместима Европа“ (напр. [срещи на групите ползватели на портала „Оперативно съвместима Европа“](#)).

6.3 Бъдещо развитие на насоките

Целта на настоящото издание на тези насоки е да Ви послужи не само при провеждането на самите оценки, но и при установяването на свързаните с оценката процеси и интегрирането им във Вашите текущи процеси. Оценките все още не са задължителни, така че не може да се каже със сигурност по какъв начин ще изглеждат тези процеси във Вашия конкретен случай. Поради тази причина ще продължим да развиваме насоките, като ги адаптираме към новите обстоятелства, след като оценките станат задължителни, т.е. след като бъдат извършени първите оценки и можем да видим резултатите от тях във Вашите доклади. Затова ви насърчаваме да документирате опита си не само във връзка със следването на настоящите насоки, но и с тяхното прилагане, и да ни давате обратна връзка. Можете да направите това, като се присъедините към нашата [колекция на портала „Оперативно съвместима Европа“](#), където винаги можете да намерите най-актуалната версия на насоките и допълнителна полезна информация, както и да се включите в обсъждания с други специалисти.

Вашият опит, както и обратната връзка, събрана от Комитета за оперативно съвместима Европа и неговите работни групи, ще ни помогнат да изготвим следващото издание на настоящите насоки. Оценките могат да се различават значително по своя обхват и цели и насоките следва да отразяват текущите практики. Поради това насоките ще бъдат преразглеждани редовно, така че да бъдат възможно най-подходящи и полезни.

@InteroperableEU

Join the Interoperable Europe
LinkedIn group

@InteroperableEurope

Subscribe to
the interoperable newsletter
europe